20

വേദപരിചയം

[ഭാരതീയ വിചാരധാരയുടെ വേദഭാഗം മാത്രം]

ഡോ: എൻ. ഗോപാലകൃഷ്ണൻ Ph.D., D. Litt.
(Scientist & Hon. Director IISH)

ഇന്ത്യൻ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് സയിന്റിഫിക് ഹെറിറ്റേജ്
തിരുവനന്തപുരം - 695 018

ഹെറിറ്റേജ് പബ്ലിക്കേഷൻ സീരിസ് - 25

വേദപരിചയം

(ഭാരതീയ വിചാരധാരയുടെ വേദഭാഗം മാത്രം)

ഡോ: എൻ. ഗോപാലകൃഷ്ണൻ Ph.D., D. Litt.
(Scientist & Hon. Director IISH)

ഇന്ത്യൻ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് സയിന്റിഫിക് ഹെറിറ്റേജ്
തിരുവനന്തപുരം - 695 018
Phone : 0471 - 2490149
www.iish.org, www.heritageindianews.org

ഹെറിറ്റേജ് പബ്ലിക്കേഷൻ സീരിസ് - 25

ധന്യാത്മൻ,

ഇന്ത്യൻ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് സയിന്റിഫിക് ഹെറിറ്റേജ് പബ്ലിക്കേഷൻ സീരീസിലെ 10-ാം പുസ്തകം, ഭാരതീയ വിചാരധാരയുടെ വേദഭാഗം മാത്രം അടങ്ങുന്ന. 35 ഓളം താളുകൾ പ്രത്യേകമായി പ്രസിദ്ധികരിക്കുകയാണ്, ഈ പുസ്തകത്തിലൂടെ ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട്, നാലുവേദങ്ങളും CD യിൽ പ്രകാശനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഇത് കമ്പ്യൂട്ടറിന്റെ സഹായത്താലോ MP3 പ്ലേയറിന്റെ സഹായത്താലോ കേൾക്കുമ്പോൾ, അതിന്റെ സന്ദേശമെന്താണെന്നതിനെക്കുറിച്ചും, വേദങ്ങളുടെ പൊതുവിജ്ഞാനത്തെക്കുറിച്ചും, ഓരോ ഭാരതീയനും ഏകദേശരൂപമുണ്ടായിരിക്കണം എന്ന ഉദ്ദേശത്തോടുകൂടിയാണ്, മുമ്പ് പ്രസിദ്ധീകരിച്ച ഒരു ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗം മാത്രം പുനഃപ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നത്. ഈ പ്രസിദ്ധീകരണം വേദ CDയോടൊപ്പം സൗജന്യമായി വിതരണം ചെയ്യുക എന്ന ഉദ്ദേശ്യത്തോടെയാണ് പ്രകാശനം ചെയ്യുന്നതും.

ഇന്ത്യൻ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് സയിന്റിഫിക് ഹെറിറ്റേജിന്റെ പ്രവർത്തനത്തിൽ ജനങ്ങൾ നൽകുന്ന അനുഗ്രഹാശിസുകളോടൊപ്പം, പ്രവർത്തനമണ്ഡലത്തിൽ താങ്കളും ഉണ്ടാകണമെന്ന ഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു.

ഭാരതീയ പൈതൃകസേവയിൽ താങ്കളുടെ കുടുംബാംഗങ്ങൾ

ഡോ: എം. സാമ്പശിവൻ
ചെയർമാൻ

ഡോ: എൻ. ഗോപാലകൃഷ്ണൻ
ഹോണ: ഡയറക്ടർ

വേദം

മനുഷ്യരാശിയുടെ ഏറ്റവും പുരാതനമായ സാഹിത്യ സമ്പത്താണ് വേദം. ശാഖോപശാഖകളായി വളർന്നു വികസിച്ച വേദ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ പ്രപഞ്ചവും, പ്രകൃതിയും, ജന്തു സമൂഹങ്ങളും, സസ്യ സമൂഹങ്ങളും, മനുഷ്യനും, സമാജവും, ദേശവും, വർണ്ണിക്കപ്പെടുന്നു. ദേവ ചൈതന്യവും, ഗന്ധർവഭാവവും രാക്ഷസീയ കൃത്യങ്ങളും ഇതിൽ വിവരിക്കപ്പെടുന്നു. ശ്രുതികളോടുകൂടിയസ്തുതികളും, കർമ്മവിവരണങ്ങളാകുന്ന ബ്രാഹ്മണഭാഗങ്ങളും വേദത്തിലടങ്ങുന്നുണ്ട്.

ഒന്നായിരുന്ന വേദത്തെ കൃഷ്ണദ്വൈപായനൻ അഥവാ വേദവ്യാസൻ നാലായി വിഭജിച്ചു എന്നു വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നു. നാലു വേദശാഖകളിൽ ഋഗ്വേദത്തെ പൈലനും, യജുർവേദത്തെ വൈശമ്പായനനും, സാമവേദത്തെ ജൈമിനിക്കും, അഥർവേദത്തെ സുമന്തുവിനും, വേദവ്യാസൻ ഉപദേശിച്ചുവത്രെ. ഭാരതീയ സംസ്കൃതിക്കാധാരമായ വേദശാഖകളെ ഈ മഹർഷിമാർ പരിപോഷിപ്പിച്ചു, ഈ ആധുനിക കാലഘട്ടത്തിലും വേദങ്ങളും, വൈദീക സാഹിത്യങ്ങളും ലോകമെമ്പാടും അനുസ്യൂതം വളർന്നു വികസിച്ചുകൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു.

കാലക്രമത്തിൽ വിവിധ വൈദീക കുലത്തിൽ ജനിച്ച ചിന്താശീലരായ മഹർഷിമാർ, അവർ അനുശാസിച്ചുപോന്നിരുന്ന വേദശാഖകളിലേയ്ക്ക് അവരുടേതായ സംഭാവനകൾ നൽകി, പുതിയ വേദശാഖകൾക്ക് ജന്മം നൽകി. ഇത്തരം ശാഖകൾ അതതു മഹർഷിമാരുടെ പേരിനോട് ചേർത്ത്, അറിയപ്പെട്ടുവന്നു. ഇപ്രകാരം ഋഗ്വേദത്തിനും, യജുർവേദത്തിനും, സാമവേദത്തിനും, അതുപോലെ അഥർവവേദത്തിനും അനേകം ശാഖകളുണ്ടായി.

ഓരോ വേദത്തിന്റേയും വിവിധ ശാഖകളെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരണങ്ങൾ പുരാണങ്ങളിലും, ഉപനിഷത്തുക്കളിലും സ്മൃതികളിലും ഉണ്ട്. ചിലപ്പോൾ ഈ വിവരണങ്ങളിലെ വസ്തുതകൾ തമ്മിൽ ചില വ്യത്യാസങ്ങൾ കാണാം.

ഉദാഹരണത്തിന്, വേദശാഖകളുടെ സംഖ്യയെക്കുറിച്ച് വിഷ്ണു പുരാണത്തിൽ വിവരിക്കുന്നതുപോലെയല്ല, ശതപഥബ്രാഹ്മണത്തിൽ വിവരിച്ചു കാണുന്നത്. ഈ വിവരണങ്ങളിൽ നിന്നും വ്യത്യസ്തമാണ് മുക്തികോപനിഷത്തിലേത്. സായണഭാഷ്യത്തിലും, ശങ്കരാചാര്യ വിരിചിത ഗ്രന്ഥങ്ങളിലും വ്യത്യസ്തങ്ങളായ അഭിപ്രായങ്ങളാണ് നൽകിയിരിക്കുന്നത്.

വേദശാഖകളുടെ എണ്ണം എത്രതന്നെയായാലും ഒരു സംഗതി ഇവയിൽ നിന്നും നമുക്ക് വ്യക്തമാകുന്നു. അനേകം ശാഖകളുണ്ടായിരുന്ന നാലുവേദങ്ങളുടേയും, ഏതാനും ചില ശാഖകളൊഴികെ ബാക്കിയുള്ളവയെല്ലാം നഷ്ടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ലഭ്യമായ വേദശാഖകൾതന്നെ സാധാരണക്കാർക്ക് അപ്രാപ്യമാംവിധം അകലത്തിലാണ്. ഭാഷാപരമായ നമ്മുടെ അറിവുകേട്, ഈ അകലം വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

നാലുവേദങ്ങളിൽ പ്രധാനപ്പെട്ടത് ഋഗ്വേദം, യജുർവേദം, സാമവേദം എന്നിവയാണ്. ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഭഗവദ്ഗീതയിൽ, വേദങ്ങളിൽ വച്ച് സാമവേദമാണ് ഞാൻ എന്ന് അർജ്ജുനനോട് പറയുന്നുണ്ട്. പൊതുവേ വേദങ്ങളിൽ ചിലതിന് മഹത്വം കൂടുതലുണ്ടെന്നോ, പ്രധാനപ്പെട്ടതെന്നോ വിവരിച്ചാലും, ഓരോ വേദശാഖയുടേയും അനുയായികളായ ഋഷികുലത്തിൽപ്പെട്ടവരെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം അവരുടെ കുലവേദം തന്നെയാണ് പ്രധാനവും മഹത്വമേറിയതും.

ഋഗ്വേദം

മനുഷ്യസമൂഹത്തിന് ഇന്ന് ലഭ്യമായതിൽവച്ചേറ്റവും പുരാതനമായ ഗ്രന്ഥമത്രേ ഋഗ്വേദം. ദേവന്മാരെ സ്തുതിക്കുന്ന ഋക്കുകളുടെ അഥവാ മന്ത്രങ്ങളുടെ സമാഹാരമാണ് ഋഗ്വേദ സംഹിത. പൂർണ്ണമായും, ശ്രുതികളോടുകൂടിയ മന്ത്രങ്ങളാണ് ഋഗ്വേദത്തിലടങ്ങിയിരിക്കുന്നത്. ഗദ്യഭാഗങ്ങളായ ബ്രാഹ്മണങ്ങൾ ഇതിലില്ല.

ഋഗ്വേദശാഖകൾ : ഋഗ്വേദത്തിന് ഇരുപത്തിയഞ്ചു ശാഖകളുള്ളതായി വിവരണങ്ങളിൽ കാണുന്നു. ഇവയിൽ ശാകലം, ബാഷ്കളം, ആശ്വലായനം, ശാംഖായനം, മാണ്ഡുകേയം എന്നീ ശാഖകളത്രെ പ്രധാനപ്പെട്ടവ. ശാകലവും, ബാഷ്കളവും, ശാംഖായനവും മാത്രമേ ഇന്ന് ലഭ്യമായിട്ടുള്ളു. ചില വേദമന്ത്രങ്ങളുടെയും വേദപരിശിഷ്ട

മന്ത്രങ്ങളുടെയും എണ്ണത്തിലും, ക്രമീകരണത്തിലും കാണുന്ന വ്യത്യാസങ്ങളാണ് ഈ മൂന്നു ശാഖകളെയും തമ്മിൽ വേർതിരിക്കുന്നത്. ഉദാഹരണത്തിന് വാലഖില്യമന്ത്രങ്ങൾ ശാകലശാഖയിൽ, 11 സൂക്തങ്ങളുള്ളപ്പോൾ, ബാഷ്കളശാഖയിൽ 7 സൂക്തങ്ങളാണ് ഉള്ളത്. ശാംഖായനശാഖയിൽ വാലഖില്യങ്ങളെന്ന പ്രത്യേകതകളില്ലാതെയാണ് ഇത്രയും സൂക്തങ്ങളുടെ ക്രമീകരണം. ചരണവ്യൂഹം എന്ന ഒരു പുരാതനഗ്രന്ഥത്തിലെ വിവരണപ്രകാരം ഋഗ്വേദത്തിന്റെ മാണ്ഡൂകേയ ശാഖയിൽ വാലഖില്യമന്ത്രങ്ങളുടെ വളരെ ചെറിയ ഒരംശം മാത്രമേ അടങ്ങിയിട്ടുള്ളൂ എന്നും കാണുന്നു. മന്ത്രങ്ങളുടെ ക്രമീകരണരീതിയും വേദശാഖകളുടെ വ്യത്യാസങ്ങൾക്കുള്ള ഒരു അടിസ്ഥാനമാണ്.

ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളുടെ ക്രമീകരണം : ഋഗ്വേദത്തിന്റെ ശാകലശാഖയിൽ 397265 അക്ഷരങ്ങൾ ചേർത്ത് 193816 പദങ്ങളാണുള്ളത്. ഈ പദങ്ങൾ, 10552 ഋക്കുകൾ അഥവാ മന്ത്രങ്ങളിൽ അടുക്കിയിരിക്കുന്നു. ഇത്രയും ഋക്കുകളെ 2024 വർഗ്ഗങ്ങളായും, വർഗ്ഗങ്ങളെ 64 അദ്ധ്യായങ്ങളായും, 8 അദ്ധ്യായങ്ങൾ വീതം ചേർത്ത് എട്ട് അഷ്ടകങ്ങളായും വിഭജിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഋഗ്വേദത്തിലെ ഇത്രയും മന്ത്രങ്ങളെ പത്തു മണ്ഡലങ്ങളായും വിഭജിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഒന്നാം മണ്ഡലത്തിൽ 2006 ഋക്കുകളെ 191 സൂക്തങ്ങളിലും, രണ്ടാം മണ്ഡലത്തിൽ 429 ഋക്കുകളെ 43 സൂക്തങ്ങളിലും, മണ്ഡലം മൂന്നിൽ 617 ഋക്കുകളെ 62 സൂക്തങ്ങളിലും, നാലാം മണ്ഡലത്തിൽ 589 ഋക്കുകളെ 58 സൂക്തങ്ങളിലും അടുക്കിയിരിക്കുന്നു. അഞ്ചും, ആറും മണ്ഡലങ്ങളിലുള്ള 727 ഉം 765 ഉം ഋക്കുകളെ യഥാക്രമം 87,75, സൂക്തങ്ങളിലായും ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഏഴ്, എട്ട് മണ്ഡലങ്ങളിൽ യഥാക്രമം 841, 1716 ഋക്കുകളാണ് 104 ഉം 103 ഉം സൂക്തങ്ങളിൽ ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്. വാലഖില്യമന്ത്രങ്ങൾ എട്ടാം മണ്ഡലത്തിലാണ് വരുന്നത്. തുടർന്നുള്ള രണ്ട് മണ്ഡലങ്ങളിലെ ഋക്സംഖ്യ യഥാക്രമം 1108, 1754 ആകുന്നു. ഈ ഋക്കുകൾ 114 ഉം, 191 ഉം സൂക്തങ്ങളിലാണുള്ളത്.

മണ്ഡലക്രമത്തിലുള്ള ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളുടെ ക്രമീകരണമാണ് കൂടുതൽ പുരാതനം. ഈ ക്രമീകരണം ശാകലശാഖക്കാർ

അനുശാസിച്ചുപോരുന്നു. എന്നാൽ അഷ്ടക്രമത്തിലുള്ള ക്രമീകരണത്തിന്റെ പ്രോക്താക്കൾ ബാഷ്കല ഋഗ്വേദീയ ശാഖക്കാരാണ്. പത്താം മണ്ഡലത്തിലെ മന്ത്രങ്ങളിൽ കൂടുതൽ നൂതനമായ സംസ്കൃതഭാഷയാണ് പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്. അതിനാൽ ആ ഭാഗം പിന്നീട് എഴുതിചേർക്കപ്പെട്ടതാണ് എന്നതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണ് മണ്ഡലക്രമീകരണത്തിന് പുരാതനത്വം എന്ന് വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നത്.

ഋഗ്വേദ വിഷയങ്ങൾ : ഋഗ്വേദത്തിന് ആദിഭൗതീകം, ആദിദൈവീകം, ആദ്ധ്യാത്മികം എന്നിങ്ങനെ വ്യത്യസ്തവീക്ഷണത്തോടുകൂടിയ വ്യാഖ്യാനങ്ങളും, അർത്ഥങ്ങളും ഉണ്ട്. ചിലരുടെ അഭിപ്രായം വേദത്തിന് പ്രത്യേകിച്ച് ഒരർത്ഥവുമില്ല എന്നതാണ്. യാസ്കന്റെ വിവരണപ്രകാരം യാജ്ഞികം, ദൈവതം, ആത്മീയം എന്നിങ്ങനെയാണ് വേദാർത്ഥങ്ങൾ.

യജ്ഞപരമായ അർത്ഥം സ്വീകരിക്കുമ്പോൾ, ഓരോ മന്ത്രത്തിലൂടെയും, സ്വന്തമായതെല്ലാം ഈ പ്രപഞ്ചശക്തിക്ക് അർപ്പിക്കുന്നു എന്നും അതിലൂടെ ത്യാഗഭാഗം പൂകുന്നു എന്നുമുള്ള അർത്ഥം വരുന്നു. ദേവന്മാരെ സ്തുതിക്കുകയും അവരിലെ ഏകചൈതന്യം ദർശിക്കുകയും, ദേവപ്രീതിക്കായി പ്രവർത്തിക്കുകയും ചെയ്യുക എന്നതാണ് വേദത്തിന്റെ ദൈവതാർത്ഥം. ആത്മ-പരമാത്മബന്ധവും, അവയുടെ ചൈതന്യദർശനവുമാണ് ആത്മീയം. അഗ്നി, ആദിത്യൻ, വരുണൻ തുടങ്ങിയ വൈദീകദേവന്മാർ പ്രപഞ്ചശക്തിയുടേയും അതിലൂടെ പരമാത്മാവിന്റെയും മൂർത്തിമത്ഭാവമായി വേദങ്ങളിൽ സ്തുതിക്കപ്പെടുന്നു. വിവിധ വീക്ഷണത്തോടെ വേദാർത്ഥം ഗ്രഹിക്കുമ്പോൾ ഓരോ കർമ്മത്തിന്റെ ഭാവാർത്ഥവും മാറുന്നു. യാഗാഗ്നിയിൽ ഹോമിക്കുന്ന പശുവിനെ, മനുഷ്യന്റെ അഹങ്കാരമോ, ഭൗതീക സുഖ മോഹമോ ആയി വിവരിക്കാം. പശുവിനെ അഗ്നിദേവന് ഹവിസുപോലെ നിവേദ്യമായി അർപ്പിക്കുന്നു എന്നും കരുതാം. പശു എന്നത് മൃഗജന്യമായ മൂഢത്വം അല്ലെങ്കിൽ അജ്ഞാനം ആണെന്നും അതിനെ നശിപ്പിക്കുന്നതായും വിവരിക്കാം. ആത്മീയാർത്ഥത്തിൽ പശുവിലെ ജീവാത്മാവ്, പരിശുദ്ധമായ യാഗാഗ്നിയിലൂടെ പ്രപഞ്ചശക്തിയായ പരമാത്മാവിലലിയുന്നു. എന്നും വ്യാഖ്യാനിക്കാം. തികച്ചും വ്യത്യസ്തമായ ദൃഷ്ടിയിലൂടെ വീക്ഷിച്ചാൽ ശുദ്ധ ഭൗതീക സുഖത്തിനു

വേണ്ടി മനുഷ്യൻ, ദേവപ്രീതിക്കായി നടത്തുന്ന കുരുതിയാണ് ഈ കർമ്മമെന്ന് വർണ്ണിക്കുകയുമാകാമല്ലൊ?

ദേവവിജയങ്ങളുടെയും, അസുരപരാജയങ്ങളുടെയും കഥകളും, രാജചരിതങ്ങളുടെ സൂചനകളും മുതൽ കൃഷിയും കന്നുകാലിവളർത്തലും, സദ്കർമ്മങ്ങളും, സമൃദ്ധിയിലേക്കുള്ള മാർഗ്ഗങ്ങളും ഋഗ്വേദത്തിൽ വിവരിക്കുന്ന അനേകം വിഷയങ്ങളിൽ ചിലതാണ്. വൈദീകകാലത്തെ സാമൂഹിക സ്ഥിതിവിവരങ്ങളും വ്യക്തിയുടേയും, കുടുംബത്തിന്റെയും, ദേശത്തിന്റെയും സാമൂഹ്യ സാംസ്കാരിക വിവരങ്ങളും ഋഗ്വേദത്തിൽ അങ്ങിങ്ങായി വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. ചുരുക്കത്തിൽ പുരാതനഭാരതത്തിലെ അദ്ധ്യാത്മികതയുടെയും, ഭൗതീകതയുടെയും ഒരു വിജ്ഞാനധാരയായി ഋഗ്വേദത്തെ കരുതാവുന്നതാണ്.

ഋഗ്വേദ സ്തുതികൾ : വൈദീകദേവന്മാരെ സ്തുതിക്കുന്നതാണ് ഋഗ്വേദത്തിലെ ഓരോ ഋക്കുകളും. എല്ലാ യാഗങ്ങളിലും, ഗൃഹ്യ കർമ്മങ്ങളിലും, ശ്രാദ്ധാദി കർമ്മങ്ങളിലും, പൂജകളിലും, പ്രാർത്ഥനകളിലും, ഈ ഋക്കുകളിൽ പലതും ചൊല്ലാറുണ്ട്. ഭാരതീയ വൈദീകഗ്രന്ഥങ്ങളുടെയെല്ലാം, (യജുർവേദത്തിന്റെയും, സാമവേദത്തിന്റെയും അഥർവവേദത്തിന്റെയും ഉൾപ്പെടെ), അടിസ്ഥാന ഗ്രന്ഥമെന്ന മഹത്വമായ പദവിയാണ് ഋഗ്വേദത്തിനുള്ളത്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ ഈ വേദമാതാവിന്റെ ഓരോ അദ്ധ്യായത്തിലേയും സ്തുതികളെക്കുറിച്ചും അറിഞ്ഞിരിക്കേണ്ടതാണ്.

ഋഗ്വേദ ശാകലശാഖ

അദ്ധ്യായം 1. വിശ്വാമിത്രൻ, കണ്വൻ, എന്നീ മഹർഷിമാരുടെ അഗ്നി, വായു, മിത്രാവരുണൻ, അശ്വനി, ഇന്ദ്രൻ, വിശ്വദേവന്മാർ, സരസ്വതി, മരുത്, നരാശംസ, ഇളാ, ബർഹി, ത്വഷ്ട വനസ്പതി, ബ്രഹ്മണസ്പതി, സോമ, സദസസ്പതി എന്നീ ദേവസ്തുതി.

അം 2. കണ്വൻ, ശുനശേഫൻ, അംഗിരസ് എന്നീ ഋഷിമാരുടെ ഋഭവ, അഗ്നി, അശ്വനി, സവിത, ഇന്ദ്രാവരുണ, പൃഥ്വി, വിഷ്ണു, വായു, മരുത്, വിശ്വദേവ, പൂഷ, ആപ, ഉലൂഘല, പ്രജാപതി, ഹരിശ്ചന്ദ്രസ്തുതി.

അം 3. ആംഗീരസ്, കണ്വൻ, പ്രസ്കണ്വാൻ എന്നീ ഋഷിമാരുടെ അശ്വിനി, സവിത, അഗ്നി, യാഗുരപ മരുത, ബ്രഹ്മസ്പതി, ആദിത്യ

Scanned with CamScanner

പൂഷ, രുദ്ര, സോമ, സ്തുതി.

അം. 4. കണ്വൻ, സവ്യൃആംഗരീസ്, നോധാഗൗതമഋഷിമാരുടെ ഉഷസ്, സൂര്യ, ഇന്ദ്ര, അഗ്നി, വൈശ്വാനര സ്തുതി.

അം. 5. നോധാഗൗതമ, പരാശരശക്ത്യ, ഗൗതമരഹൂഗണ ഋഷിമാരുടെ മരുത്, അഗ്നിസ്തുതി.

അം 6. ഗൗതമരഹൂഗണന്റെയും കുത്സ ആംഗീരസിന്റെയും മരുത്, വിശ്വദേവ, സോമ, ഉഷസ്, അശ്വിനി, അഗ്നി, ദ്യാവാപൃഥിസ്തുതി.

അം 7. കുത്സആംഗരീസ്, കശ്യപമാരീച ഋഷിമാരുടെ വിവിധ രൂപത്തിലുള്ള അഗ്നി, ഇന്ദ്ര, വിശ്വദേവ, ഋഭവ, ദ്യവാപൃഥി, അശ്വിനീ, സ്തുതി.

അം 8. കുത്സആംഗരീസ്, ദൈർഘതമസ് എന്നിവരുടെ ഉഷസ്, രുദ്ര, സൂര്യ, അശ്വനി, ഇന്ദ്രസ്തുതി.

അം 9. ദീർഘതമസ്, രോമശൻ, ദൈവോദാസിമാരുടെ വിശ്വദേവ, ഉഷസ്, സ്വതയ, രോമശ, ഭാവവ്യ, അഗ്നി, ഇന്ദ്ര, വായു, മിത്രാവരുണ, സൂര്യസ്തുതി.

അം 10. ദൈവോദാസി, ദീർഘതമ, ഔചഥ്യന്മാരുടെ മിത്രാവരുണ, പൂഷ, അശ്വിനി, വിശ്വദേവ, ഇന്ദ്രജ, അഗ്നി, മരുത, ബൃഹസ്പതി, നരാശംസ, ഇളാ ബർഹി, ഉഷസ്, സരസ്വതി, ഹോതാ, വനസ്പതി, ത്വഷ്ടാ, സ്വാഹാകൃതി, മിത്രാ, വിഷ്ണുസ്തുതി.

അം 11. ദീർഘതമസിന്റെ ദ്യാവാപൃഥി, ഋഭവ, അശ്വ, സോമ, സൂര്യ, വാച, കാല, സരസ്വതീ, സാധ്യ, മരുത സ്തുതി.

അം 12. അഗസ്ത്യ, ലോപാമുദ്ര, അഗസ്ത്യശിഷ്യ, ബ്രഹ്മചാരി എന്നിവരുടെ മരുത്, ഇന്ദ്ര, അശ്വിനിസ്തുതി.

അം. 13. അഗസ്ത്യന്റെ ദ്യാവാപൃഥി, വിശ്വദേവ, അന്നം, ഇള, ബർഹി, ദേവീർദ്വാര, ഉഷസ്, പ്രചേതസ്, ഭാരത്യ, സരസ്വതി, ത്വഷ്ട, വനസ്പതി, അഗ്നി, ബൃഗസ്പതി, അപ്തൃണ സൂര്യസ്തുതിയും, ഗൃത്സമദ ശൗനകന്റെയും, സോമാഹുതിർ ഭാവന്റെയും അഗ്നി, നരാശംസ, ഇള, ബർഹി, ഹോത, പ്രചേതസ്, വനസ്പതി, സ്വാഹാകൃതിസ്തുതിയും.

അം. 14. ഗൃത്സമദശൗനകന്റെ അഗ്നി, ഇന്ദ്ര, ബൃഹസ്പതി, ബ്രഹ്മണസ്പതി സ്തുതി.

അം 15. ഗൃത്സമദ ശൗനകന്റെ ബൃഹസ്പതി, ബ്രഹ്മണസ്പതി, ആദിത്യ, വരുണ, ഇന്ദ്ര, ഇന്ദ്ര സോമ, മരുത, ദ്യാവാപൃഥി, സിനീവാലി, രുദ്ര, അപാംനപാത്, ത്വഷ്ട, മിത്രാവരുണ സ്തുതി.

അം 16. ഗൃത്സമദ ശൗനകന്റെയും, വിശ്വാമിത്രഗാഥിനന്റെയും അശ്വിനി, അഗ്നി, സവിത, സോമ, വായു, മിത്രാവരുണ, ഇന്ദ്ര, വിശ്വദേവ, സരസ്വതീ, ദ്യാവാപൃഥി, ശകുന്തള, ഇള, ബർഹി, ഉഷസ്, ഹോാത, പ്രചേതസ്, ത്വഷ്ട, വനസ്പതി സ്തുതി.

അം 17. വിശ്വാമിത്ര ഗാഥിന, ഋഷഭ വിശ്വാമിത്ര, ഉൽകീലകാത്യ, കാതോ വിശ്വാമിത്ര, ഗാഥീകൗശിക, ഭരതഋഷിമാരുടെ അഗ്നി, യൂപപ്രശ്ചന, വിശ്വദേവ, ആത്മ, ഉപാധ്യായ സ്തുതി.

അം 18. വിശ്വാമിത്രഗാഥിനന്റെ ഇന്ദ്ര, നദീ, വിശ്വാമിത്രസ്തുതി.

അം 19. വിശ്വാമിത്ര ഗാഥിനന്റെയും, പ്രജാപതി വിശ്വാമിത്രന്റെയും ഇന്ദ്ര, രഥാംഗ, വിശ്വദേവ, ഇന്ദ്രപാർവ്വതിസ്തുതി.

അം 20. വിശ്വാമിത്രഗാഥിനന്റെയും, വാമദേവഗൗതമന്റെയും അശ്വിനി, മിത്ര, ഋഭവ, ഉഷസ്, പൂഷൻ, ബൃഹസ്പതി, സവിത സോമ, അഗ്നി, രുദ്രസ്തുതി.

അം 21. വാമദേവഗൗതമന്റെ വൈശ്വാനര, അഗ്നി, സോമക, ഇന്ദ്ര, വാമദേവസ്തുതി.

അം 22. വാമദേവഗൗതമന്റെ സ്തുതിയുടെ തുടർച്ചയും

അം 23. വാമദേവഗൗതമന്റെയും ത്രസദസ്യുപൗരുകുത്സന്റെയും ഋഭവ, ദ്യാവാപൃഥി, ദധിക്ര. സൂര്യ, ത്രസദസ്യു, അശ്വിനി, വായു, ബൃഹസ്പതി സ്തുതി.

അം 24. വാമദേവഗൗതമ, ആത്രേയ, കുമാര ആത്രേയ, വൃശോജാന, വസുശ്രുത ആത്രേയ, ഇഷ ആത്രേയ, ഋഷിമാരുടെ ഉഷസ്, സവിത, വിശ്വദേവ, ദ്യാവാപൃഥി, ക്ഷേത്രപതി, ശുന, സീത, അഗ്നി, നരാംശംസ, ഇള, ബർഹി, സരസ്വതി, ത്വഷ്ട വനസ്പതി സ്തുതി.

അം 25. ഗയ ആത്രേയ, സുതംഭരആത്രേയ, ധരുണ ആംഗീരസ്, പുരുരാത്രേയ, വിപ്രിരാത്രേയ, പ്രയസ്വന്തആത്രേ, സസആത്രേയ, വിശ്വസോമ ആത്രേയ, ഗോപായന, ഔപായന, വസുയവ ആത്രേയ,

ഭാരതരാജ, വിശ്വവാരാത്രേയ, ബഭ്രൂരാത്രേയ, അവസ്യുരാത്രേയ, ഗാതുരാത്രേയന്മാരുടെ ഇന്ദ്ര, അഗ്നി, വിശ്വദേവസ്തുതി.

അം 26. പ്രജാപതി, പ്രഭൂവസൂരാംഗീരസ്, അത്രിഭൗമ, അവത്സാര കശ്യപ, സദാവ്യണ ആത്രേയ, പ്രതിക്ഷേത്ര ആത്രേയന്മാരുടെ ഇന്ദ്ര, സൂര്യ, അത്രി, വിശ്വദേവ, രുദ്ര ദേവപത്നീസ്തുതി.

അം 27. അചനാന ആത്രേയ കുലത്തിലെ ഋഷിമാരുടെ മിത്രാവരുണ, അശ്വിനീ, ഉഷസ്, സവിത, പർജ്ജന്യ, പൃഥ്വി, വരുണ, മരുത സ്തുതിയും, ഭരദ്വാദ കുലത്തിലെ ബാർഹസ്പത്യന്റെ അഗ്നി സ്തുതിയും.

അം 28. ഭരദ്വാജകുലത്തിലെ ബാർഹസ്പത്യന്റെ അഗ്നിസ്തുതി.

അം 29. അഗ്നി സ്തുതിയുടെ തുടർച്ച കൂടാതെ ഇന്ദ്ര, വിശ്വദേവ, ഗാവ, സ്തുതിയും.

അം 30. ഭരദ്വാജ ബൃഹസ്പതി, സുഹോത്ര ഭരദ്വാജ, ഭരദ്വാജ, ശംയു ബൃഹസ്പതി, ഗാർഗ്യ ഭരദ്വാജന്മാരുടെ അഗ്നി, ഇന്ദ്ര, സോമ, പ്രസ്തോത, രഥ, ദുംദുഭി സ്തുതി.

അം 31. മേൽവിവരിച്ച ഭരദ്വാജകുല ഋഷിമാരുടെ അഗ്നി, മരുത, പൂഷ, വിശ്വദേവ, സരസ്വതിസ്തുതി.

അം 32. ഭരദ്വാജകുല ഋഷിമാരുടെ അശ്വനി, ഉഷസ്, മരുത, ദ്യാവ, പൃഥ്വി, ബൃഹസ്പതി, സവിത, വർമാധനുജ്യാ, ഇഷുധി, അശ്വ, രഥ, ഇഷവ, പ്രസ്തോദ, ഹസ്തത്രാണ, യുദ്ധഭൂമി, ദേവബ്രഹ്മാണി സ്തുതികളും മൈത്രാവരുണിയുടെ അഗ്നിസ്തുതിയും.

അം 33. മൈത്രാവരുണിയുടെ അഗ്നി, നരാശംസ, ഇള, ബർഹി, സരസ്വതി, ത്വഷ്ട, വനസ്പതി, അഗ്നി, ഇന്ദ്രസ്തുതി.

അം 34. മൈത്രാവരുണിയുടെയും, വസിഷ്ഠപുത്രന്റെയും ഇന്ദ്ര, വസിഷ്ഠ, വിശ്വദേവ, അഹിർബുദ്ന്യാ സ്തുതി.

അം 34 മുതൽ 39 വരെ. മൈത്രാ വരുണിയുടെ വിശ്വദേവ, സവിത, വാജിന, ഭഗ, ഉഷ, രുദ്ര, ആപ, ഋഭവ, അഗ്നി, നദി, ആദിത്യ, ദ്യാവാ പൃഥ്വി, മരുത, സൂര്യ, മിത്രാവരുണ, വരുണ, വായു, സരസ്വതി, ബൃഹസ്പതി, വിഷ്ണു, പർജ്ജന്യ, മണ്ഡൂക സോമ, ഗ്രാവാണ സ്തുതിയും അംഗീരസിന്റെയും, കണ്വന്റെയും ഇന്ദ്രസ്തുതികളും.

അം 40. കണ്വകുലത്തിലെ ഋഷിമാരുടെ അശ്വനീ അശ്വികശു, കശു, ഇന്ദ്ര, അഗ്നിസ്തുതി.

അം 41. കണ്വകുലഋഷിമാരുടെ ആദിത്യ, ഇന്ദ്ര, അദിതി, അഗ്നി, മരുതസ്തുതി.

അം 42. വിശ്വമനുവിന്റെയും, വൈവസ്വത മനുവിന്റെയും ഇന്ദ്ര, ചിത്ര, അശ്വിനി, അഗ്നി, മിത്രാവരുണ, വായു, യജ്ഞ, യജമാന, ദംപതി സ്തുതി.

അം 43. മേധാതിഥികണ്വ, നീപാതിഥികണ്വ, ശ്യാവാശ്വ ആത്രേയ, നാഭാകകണ്വ, വിരൂപ ആംഗീരസ്, ത്രിശോകകണ്വന്മാരുടെ ഇന്ദ്ര അഗ്നി, അശ്വിനി സ്തുതി.

അം 44. വശോശവ്യ, ഘോരകണ്വ, ഭഗപ്രാഗാഥ, പ്രാഗാഥ കണ്വ, മൈത്രാവരുണിമാരുടെ വായു, ഇന്ദ്ര, ആദിത്യ സോമ, അഗ്നി, ആദിതി, സ്തുതി.

അം 45. പ്രിയമേധ ആംഗരീസ്, പുരുഹൻമാംഗീരസ് ഹര്യത പ്രാഗാഥ, ഗോപവന ആത്രേയ, വിരൂപ ആംഗീരസ്, കുരുസുതി കണ്വ, കൃതസഭാർഗവ, ഏകദ്ധ്യുനൗംധസ്, കുസീദി കണ്വന്മാരുടെ ഇന്ദ്ര, വിശ്വദേവ, വരുണ, അഗ്നി, ശ്രുതർഷ, ആർക്ഷ സോമദേവ സ്തുതി.

അം 46. കൃഷ്ണ ആംഗീരസ്, നോധാഗൗതമ, നൃമേധ ആംഗീരസ്, അപാലാ ആത്രേയി, ശ്രുതക്ഷ, സുകക്ഷ ആംഗിരസ്, തിരശ്ചീക ആംഗീരസ്, രേഭകശ്യപൻമാരുടെ അഗ്നി, ഇന്ദ്ര, മരുത, വിശ്വദേവ സ്തുതി.

അം 48. അഗസ്ത്യ, ദാർഢ്യച്യുത, നൃമേധ ആംഗീരസ്, പ്രിയമേധ ആംഗീരസ്, ബിന്ദിരാംഗീരസ്, ഗൗതമരഹുഗണ, ശ്യാവാശ്വ, ആത്രേയ, പ്രഭുവസുരാംഗീരസ്, രഹുഗണ ആംഗീരസ്, ബൃഹൻമതിരാംഗീരസ്, മേധ്യാതിഥി കണ്വന്മാരുടെ പവമാന സോമസ്തുതി.

അം 49. ആംഗീരസ്, ഭാർഗവ, കശ്യപ, നിധ്രുവി കശ്യപ, കശ്യപ, കശ്യപമാരീചന്മാരുടെ പവമാന സോമസ്തുതി.

അം 50 മുതൽ 53 വരെ. ആംഗീരസ്, ഭാർഗവ, വസിഷ്ഠ കണ്വ, കശ്യപ, വിശ്വാമിത്ര കുലത്തിലെ അനേകം ഋഷിമാരുടെ പവമാന സോമസ്തുതിയും ഏതാനും അഗ്നി സ്തുതികൾ ആന്ത്യത്തിലും.

അം 54. അംബരീഷ, യമ, യമീ, യമവൈപസ്വത, ഹവിർധാന ആംഗീരസ്, യമായതൻമാരുടെ പവമാനസോമ, ഇന്ദ്ര, യമ, അഗ്നി, യമി, പിതരസരണ്യം, പൂഷ, സരസ്വതി, ആപ, മൃത്യു ധാത പിതൃമേധ സ്തുതി.

അം 55. വിമദ ഐന്ദ്ര, യാമായന, വസുക ഐന്ദ്ര, കവഷഐലൂഷന്മാരുടെ അഗ്നിഷോമ, ആപ, ഇന്ദ്ര, അശ്വനി, സോമ, പൂഷ, വസുക്ര, വിശ്വദേവസ്തുതി.

അം 56. കവഷ ഐലൂഷ, ലുശധാനാക, അഭിതാപസൗര്യ, ഇന്ദ്രമുഷ്കവാൻ, ഘോഷ കാക്ഷീവതി, സുഹസ്ത്യ ഘൗഷേയ, കൃഷ്ണ ആംഗരീസ്, വത്സപ്രീർബാലനന്ദന്മാരുടെ വിശ്വദേവ, ഇന്ദ്ര, ഉപമന്യവ, അക്ഷ, അക്ഷതികവ, കൃഷി, സൂര്യ, അഗ്നിസ്തുതി.

അം 57. സപ്തഗുരു ആംഗീരസ്, അഗ്നി സൗചിക, വാമദേവ, ഗോപായന, ബന്ധു, മാനവന്മാരുടെ ഇന്ദ്ര, അഗ്നി, ദേവ, വിശ്വദേവ, മന, നിരൃതി, അന്തരീക്ഷ, ദ്യാവാപൃഥ്വി, അസമതി, ജീവ, ഹസ്തസ്തുതി.

അം 58. ഗയപ്ലാത, വസുകർണവാസുക്ര, അയാസ്യ ആംഗീരസ്, സുമിത്ര വാധ്ന്യശ്വ, ബൃഹസ്പതീരാംഗീരസ് എന്നിവരുടെ സാവർണി വിശ്വദേവ, ബൃഹസ്പതി, അഗ്നി, നരാശംസ, ഇള, ബർഹി, ഭാരത്യത്വഷ്ട, സ്വഹാകൃതി സ്തുതി.

അം 59. ബൃഹസ്പതി ലൗംക്യ, ശാക്ത്യ, പ്രിയമേധ, വിശ്വകർമ്മ ഭൗവന, മന്യുതാപസ, സൂര്യസാവിത്രമാരുടെ ജ്ഞാനം, ദേവ, നദി, ഇന്ദ്ര, മരുത, ഗ്രാവാണ, വിശ്വകർമ്മ, മന്യു, സോമ, സൂര്യ, സൂര്യസാവിത്രിസ്തുതി.

അം 60. ഭരദ്വാജ, വാമദേവ, രേണുർ വിശ്വാമിത്ര, വൈതഹവ്യ പാർത്ഥ്യ, കാദ്രവേയന്മാരുടെ ഇന്ദ്ര, രക്ഷോഹാഗ്നി, പുരുഷ, വിശ്വദേവ, ശ്രാവാണസ്തുതി.

അം 61. പുരൂരവസിന്റെയും ഉർവശിയുടെയും കഥ ഈ അദ്ധ്യായാരംഭത്തിൽ വിവരിക്കുന്നു. തുടർന്ന് അംഗീരസ്, വൃഷ്ടികാമ, വൈഘാനസ, മുൽഗല ഭാർമ്യശ്വ, ഐന്ദ്ര, ദുർമിത്ര, വിശ്വാമിത്രന്മാരുടെ ഇന്ദ്ര, ഔഷധി, വിശ്വദേവ, ബൃഹസ്പതി, മരുത, അശ്വിനി, ദക്ഷിണ, സ്തുതി. ഈ അദ്ധ്യായാന്ത്യത്തിൽ പണയനും സരമയും തമ്മിലുള്ള സംവാദരൂപത്തിൽ ഏതാനും ഋക്കുകളും ചേർത്തിരിക്കുന്നു.

അം 62. വിശിഷ്ടദാനഫലങ്ങളും സരമയെന്ന ദേവശുനികയും പണികളും വരുന്ന കഥയും വിവരിക്കുന്നു. തുടർന്ന് ജമദഗ്നിർഭാർഗവൻ, വൈരൂപൻ, അഗ്നിയുതൻ, ഭിക്ഷുരാംഗീരസ് എന്നിവരുടെ വിശ്വദേവ അഗ്നി, ഇള, ബർഹി, ഉഷാസാനക്ത, സരസ്വതി, ത്വഷ്ട വനസ്പതി, ഇന്ദ്ര, ആത്മസ്തുതി.

അം 63. അഥർവണ, വസിഷ്ഠ, ഹിരണ്യഗർഭ, ഭാർഗവ, വാഗാംഭൃണി, കുശിക, പരമേഷ്ഠി, ശകപൂത, പൈജവാനന്മാരുടെ ഇന്ദ്ര, അഗ്നി, വരുണ, സോമ, സോമേന്ദ്ര, വിശ്വദേവ, മിത്രാവരുണ, ഗോധേന്ദ്ര, യമ, ദേവഹഗന്ധർവ, അഗ്നിസ്തുതി.

അം 64. അത്രി, ഇന്ദ്രാണി, വസിഷ്ഠ, ഭരദ്വാജ, ആപ്സത്യ, ബ്രഹ്മ, കശ്യപ, ആംഗരീസ്, നൈൻഋതി, വൈരാജ, വാതായന, കാക്ഷീവത, സൗര്യ, ഭാർഗവ, ബൃഹസ്പതി, പ്രജാപതി, പത്സആഗ്നേയ, ശ്വേത ആഗ്നേയ, അഘമർഷണ, സംവനന, ആംഗരീസ ഋഷിമാരുടെ അശ്വിനി, ഇന്ദ്ര, സവിത അഗ്നി, ശ്രദ്ധ, വായു, ഉഷസ്, രാജ, മായാഭേദ, വിശ്വദേവ, യജമാന, യജമാനപത്നി, ഹോത, ആദിത്യസ്തുതിയും കൂടാതെ പ്രത്യേകമായി ഈ അദ്ധ്യയത്തിൽ സപത്നീനാശനം, അലക്ഷ്മീ നാശനം, ദുസ്വപ്ന നാശനം, യക്ഷ്മ നാശനം, സപ്തന നാശനം എന്നിവയ്ക്കുള്ള പ്രാർത്ഥന ഋക്കുകളും വരുന്നു. എല്ലാ ഋഗ്വേദ ശാഖകളിലും വിഷയം ഇതുതന്നെ. എന്നാൽ ക്രമീകരണത്തിൽ ചില വ്യത്യാസങ്ങൾ കാണുന്നു.

ഋഗ്വേദ സാംഖ്യായന ശാഖ

മേൽ വിവരിച്ച ഋഗ്വേദ മന്ത്രക്രമീകരണം ശാകല ശാഖയുടേതാണ്. ഈ ശാഖയിൽ നിന്നും നാമമാത്രമായ വ്യത്യാസമേ സാംഖ്യായന ശാഖയിൽ കാണുന്നുള്ളൂ. ചില ഭിന്നതകൾ ഇപ്രകാരമാണ്. ശാകല ശാഖയിൽ "വാലഖില്യമന്ത്രങ്ങളുടെ ആരംഭം കുറിക്കുന്നു" എന്നും "വാലഖില്യ മന്ത്രങ്ങൾ സമാപിക്കുന്നു" എന്നും സൂചിപ്പിക്കുന്ന രണ്ടു പ്രത്യേക വരികൾ, സാംഖ്യായന ശാഖയിലില്ല. ശാകല ശാഖയിൽ പരിശിഷ്ടങ്ങളായി ചേർത്തിരിക്കുന്ന 36 സൂക്തങ്ങളിൽ, 15 ഋക്കുകളടങ്ങുന്ന 36-ാമത്തെ സൂക്തം, സാംഖ്യായന വേദശാഖയുടെ തന്നെ ഭാഗമായി നൽകിയിരിക്കുന്നു. അതായത് ശാകല ശാഖയിൽ 10552 മന്ത്രങ്ങൾ 1029 സൂക്തങ്ങളിലുള്ളപ്പോൾ സാംഖ്യായന ശാഖയിൽ 10567 മന്ത്രങ്ങൾ 1029 സൂക്തങ്ങളിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

ഋഗ്വേദ ബാഷ്കലശാഖ

ശാകലസൂക്തങ്ങൾ ചില വ്യത്യാസത്തോടെ ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുകയും, സാംഖ്യായനത്തിലേതുപോലെ 36-ാം പരിശിഷ്ടസൂക്തം വേദഭാഗമായി തീർന്നിരിക്കുന്നതുമാണ് ബാഷ്കലശാഖ. സൂക്തങ്ങളുടെ ക്രമീകരണത്തിലുള്ള ചെറിയ വ്യത്യാസം ഇപ്രകാരമാകുന്നു. ശാകലശാഖയുടെ ഒന്നാം മണ്ഡലത്തിന്റെ 93-ാം സൂക്തത്തിനുശേഷം 116 മുതൽ 139 വരെ സൂക്തങ്ങൾ വരുകയും, ഇവയ്ക്കുശേഷം 94 മുതൽ 115 വരെ സൂക്തങ്ങൾ ക്രമീകരിക്കുകയുമാണ് ബാഷ്കലശാഖയിൽ. 140-ാം സൂക്തം മുതൽ 8-ാം മണ്ഡലത്തിലെ 50-ാം സൂക്തം വരെ ശാകലശാഖയും ബാഷ്കലശാഖയുമായി വ്യത്യാസമില്ല. എട്ടാം മണ്ഡലത്തിലെ 50-ാം സൂക്തം വരെ ശാകലശാഖയും ബാഷ്കലശാഖയുമായി വ്യത്യാസമില്ല. എട്ടാം മണ്ഡലത്തിലെ 50-ാം സൂക്തത്തിനുശേഷം 60 മുതൽ 94 വരെ സൂക്തങ്ങൾ വരുകയും പിന്നീട് 51 മുതൽ 55 വരെ സൂക്തങ്ങൾ ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുകയുമാണ് ബാഷ്കലത്തിൽ. ശാകലശാഖയിലെ 56 ഉം 57 ഉം സൂക്തങ്ങൾ (8-ാം മണ്ഡലത്തിലുള്ളത്) ബാഷ്കലശാഖയിൽ ഇല്ല. തുടർന്ന് 8-ാം മണ്ഡലത്തിലെ 95 മുതൽ പത്താം മണ്ഡലത്തിലെ 88-ാം സൂക്തത്തിലെ 18-ാം ഋക്കു വരെ തുടർച്ചയായി പോകുന്നു. ഇതിനുശേഷമാണ് 8-ാം മണ്ഡലത്തിലെ 58-ാം സൂക്തത്തിലെ രണ്ടാമത്തെ ഋക്കും, അതിനുശേഷം ഒന്നാമത്തെ ഋക്കും ഈ ശാഖയിൽ വരുന്നത്. ശാകലശാഖയിലെ 59-ാം സൂക്തം ബാഷ്കലത്തിൽ ഇല്ല. ഈ ക്രമീകരണത്തിനുശേഷമാണ് പത്താം മണ്ഡലത്തിലെ 88-ാം സൂക്തത്തിലെ 19-ാം ഋക്കുമുതൽ 192-ാം സൂക്തത്തിലെ അവസാന ഋക്കുവരെ ചേർത്തിരിക്കുന്നത്. തുടർന്ന് വേദഭാഗമായി പരിശിഷ്ടസൂക്തങ്ങളും ചേർത്തിരിക്കുന്നു.

ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളുടെ ശ്രുതി : ശ്രുതിയാണ് വേദങ്ങളുടെ ചൈതന്യം എന്ന് പറയാറുണ്ട്. നാലു വേദങ്ങൾക്കും തനതായ ശ്രുതിയുണ്ട്. ശിക്ഷാഭേദങ്ങളനുസരിച്ചും, ദേശഭേദമനുസരിച്ചും വേദം ചൊല്ലുന്ന രീതിയിൽ വ്യത്യാസമുണ്ടാകാം. പക്ഷേ സംഗീതാത്മകവേദത്തിന്റെ പാരായണം അഥവാ ഓതുന്നതിന്റെ അടിസ്ഥാനനിയമങ്ങൾ ഒന്നു തന്നെയാണ്. വേദശ്രുതിയിൽ ഒന്നാമത്തേത് സ്വരിതമാണ്. ശബ്ദം ഉയർത്തുകയാണ് സ്വരിതം

വരുന്ന അക്ഷരത്തിൽ വേണ്ടത്. ഏതക്ഷരമാണോ ഉയർത്തി ശബ്ദിക്കേണ്ടത്, അതിനുമുകളിൽ ഒരു വര കുത്തനെ (|) വരച്ച് വേദഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ സ്വരിതം സൂചിപ്പിക്കുന്നു. താഴ്ത്തി ഉച്ചരിക്കേണ്ട അക്ഷരം അനുദാത്തമാണ്. അക്ഷരത്തിനു ചുവട്ടിൽ വിലങ്ങനെയുള്ള വരയുടെ (-) സഹായത്താൽ അനുദാത്തസ്വരം സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളിൽ ഉദാത്തം പ്രധാനസ്വരമാണ് എങ്കിലും അത് സൂചിപ്പിക്കുന്നതിന് പ്രത്യേക ചിഹ്നമില്ല. വേദ വരികളിൽ കാണുന്ന ചിഹ്നം അനുനാസിക എന്നറിയപ്പെടുന്നു. അത് ഉച്ചരിക്കേണ്ടത് 'ങ്' എന്നാണ്. അനുദാത്ത, സ്വരിതങ്ങൾക്കു ശേഷം ഉദാത്തം വരുമ്പോൾ വിറപ്പിച്ച് ശബ്ദിക്കുന്ന രീതിയാണ് കമ്പസ്വരം. ഹ്രസ്വകമ്പം f എന്നും ദീർഘകമ്പം ff എന്നും സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ചിലപ്പോൾ 1 ഉം 3 അക്കത്തിലൂടെ ഹ്രസ്വകമ്പവും, ദീർഘകമ്പവും സൂചിപ്പിക്കാറുണ്ട്.

ഋഗ്വേദം ശ്രുതിയോടുകൂടി മാത്രമേ പഠിപ്പിക്കുവാൻ സാധിക്കൂ. അപ്രകാരം ശ്രുതികൂടി ഹൃദിസ്ഥമാക്കുന്നത് നിർബന്ധമായതിനാലാണ് വേദാഭ്യാസനം ഗുരുമുഖത്തു നിന്നുവേണം എന്ന് നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. വേദങ്ങളുടെ ശാസ്ത്രീയത അതിന്റെ ശ്രുതിയിലാണെന്നൊരഭിപ്രായവുമുണ്ട്.

ഋഗ്വേദപഠനക്രമങ്ങൾ : താളിയോല ഗ്രന്ഥങ്ങളൊ, പുസ്തകങ്ങളൊ അടുത്തകാലം വരെ വേദവിദ്യാർത്ഥികൾ പഠനത്തിനായി ഉപയോഗിക്കുക പതിവില്ലായിരുന്നു. ആചാര്യനോ, വേദപാഠശാലയിലെ മുതിർന്ന വിദ്യാർത്ഥികളൊ ആയിരിക്കും വേദവരികൾ പഠിപ്പിക്കുക. വേദം ആദ്യം മുതൽ അവസാനം വരെ അതിന്റെ പൂർണ്ണതയോടെ പഠിക്കുക എന്നതാണ് ഒരു വേദവിദ്യാർത്ഥിയുടെ ലക്ഷ്യം. ഓരോ അദ്ധ്യായവും, അനുവാചകവും എവിടെ തുടങ്ങുന്നു എവിടെ അവസാനിക്കുന്നു, ഓരോ മന്ത്രത്തിനും മുമ്പും പിമ്പും വരുന്ന മന്ത്രങ്ങളേതൊക്കെയാണ്, ഒരു മന്ത്രം ഏതു മണ്ഡലത്തിൽ ഏതു അനുവാചകത്തിൽ വരുന്നു എന്നിങ്ങനെ വേദസംബന്ധിയായ ഏതു പ്രശ്നങ്ങൾക്കും ഉത്തരം ഒരു വേദാർത്ഥി, മൂന്നുമുതൽ പത്തു വർഷം കൊണ്ടവസാനിക്കുന്ന വേദവിദ്യാഭ്യാസകാലത്ത്, കണ്ടെത്തുന്നതിനുതകുന്നതാണ് ഋഗ്വേദപഠനക്രമം.

ഋഗ്വേദപഠനക്രമങ്ങൾ പദപാഠം, ശിഖാപാഠം, രേഖാപാഠം, ധ്വജപാഠം, ദണ്ഡപാഠം, രഥപാഠം, ഘനപാഠം എന്നിവയാണ്.

ഓരോ ഋക്കിലുമുള്ള ഓരോ പദവും അതിനടുത്ത പദവുമായി അല്ലെങ്കിൽ പദങ്ങളുമായി, ഉദാത്താനുദാത്ത നിയമങ്ങളനുസരിച്ച് തിരിച്ചും മറിച്ചും ചൊല്ലിയാണ് (മേൽ വിവരിച്ച പഠനക്രമമനുസരിച്ച്) വേദത്തിന്റെ പൂർണ്ണഅഭ്യസനം നടത്തുന്നത്. രേഖാപാഠക്രമത്തിൽ "ഓഷധയ സംവദന്തെ സോമേന സഹ രാജ്ഞാ" എന്ന ഋഗ്വേദവരി ചൊല്ലിയാൽ അതിപ്രകാരം ആയിത്തീരുന്നു.

ഓഷധയ സം. സമോഷധയ. ഓഷധയ സം
സം വദന്തെ സോമേന. സോമേന വദന്തെ സം.
സംവദന്ത വദന്തെ സോമേന സഹരാജ്ഞാ.
രാജ്ഞാ സഹ സോമേന വദന്തെ.
ഇതേ മന്ത്രഭാഗം മാലാപാഠപ്രകാരം ഇപ്രകാരമായിത്തീരുന്നു.

ഓഷധയ സം-സമോഷധയ ഓഷധയസം
സംവദന്ത വദന്തെസം സംവദന്തെ
വദന്തെ സോമേന സോമേന വദന്തെ
വദന്തെ സോമേന ....
ശിഖാപാഠക്രമരീതിയിൽ ഈ മന്ത്രഭാഗം ഇപ്രകാരമാണ്.
ഓഷധയസം സമോഷധയ, ഓഷധയ സം-വദന്തെ
സംവദന്തെ വദന്തെസം, സംവദന്തെ - സോമേന
വദന്തെ സോമേന സോമേന വദന്തെ
വദന്തെ സോമേന - സഹ ....

ഈ പാഠക്രമങ്ങൾക്കെല്ലാം കൃത്യമായ ശ്രുതിയുണ്ട്. ഇപ്രകാരമൊരു പഠനക്രമത്തിലൂടെയാണ് ഋഗ്വേദത്തിന്റെ പൂർണ്ണ അദ്ധ്യയനം ഇന്നും നടത്തുന്നത്. (മറ്റു വേദങ്ങൾക്കും ഇപ്രകാരമൊരു പഠനപദ്ധതിയുണ്ട്.)

ഋഗ്വേദ പരിശിഷ്ടങ്ങൾ : വേദമന്ത്രങ്ങളുടെ രചനയ്ക്ക് ശതാബ്ദങ്ങൾക്കുശേഷം രചിക്കപ്പെട്ട ചെറുതും വലുതുമായ 36 സൂക്തങ്ങളാണ് വേദപരിശിഷ്ടമന്ത്രങ്ങളായി വിവരിക്കപ്പെടുന്നത്. ശാഖാഭേദമനുസരിച്ച് ഈ സംഖ്യയ്ക്ക് വ്യത്യാസം വരാവുന്നതാണ് എന്നു കണ്ടുവല്ലൊ. വേദത്തിലെ ചില സൂക്താന്ത്യത്തിലൊ, അദ്ധ്യായാന്ത്യത്തിലൊ പരിശിഷ്ടസൂക്തങ്ങൾ ചൊല്ലുക എന്നത്

ഒരു ചടങ്ങായി ചെയ്തുപോരുന്നു. ഇവ വേദങ്ങളുടെ ഒഴിച്ചുകൂടാൻവയ്യാത്ത ഭാഗങ്ങളായി പരിഗണിക്കാറില്ല. കൂടാതെ വേദമന്ത്രസംഖ്യകളിൽ പരിശിഷ്ടങ്ങൾ പൊതുവേ ഉൾപ്പെടുന്നുമില്ല. പരിശിഷ്ട മന്ത്രങ്ങൾക്ക് വ്യക്തമായ ശ്രുതികൾ, വേദമന്ത്രങ്ങളെപോലെ തന്നെയുണ്ട്.

യജുർവേദം

ഋഗ്വേദരചനയ്ക്കുശേഷമാണ് യജുർവേദം രചിക്കപ്പെട്ടത്. ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങൾ ധാരാളമായി ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്ന യജുർവേദത്തിൽ തനതായ മന്ത്രങ്ങളും കൂടാതെ ഗദ്യഭാഗങ്ങളായ ബ്രാഹ്മണങ്ങളും ഉണ്ട്. യജുർവേദം, യജ്ഞകർമ്മാദികൾ വിവരിക്കുന്ന കർമ്മകാണ്ഡങ്ങളടങ്ങുന്നതാണ് എന്നു വിവരിക്കപ്പെടുന്നു.

യജുർവേദ ശാഖകൾ : അനേകം ശാഖകൾ ചേർന്നതാണ് യജുർവേദത്തിന്റെ 'പൂർണ്ണരൂപം' യജുർവേദത്തിന് 100 ശാഖകളുണ്ടെന്ന് വിവരിക്കപ്പെടുന്നു. പക്ഷേ വിഷ്ണുപുരാണത്തിൽ യജുർവേദശാഖകൾ 27 എന്നു വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. വേദത്തെ നാലായി വിഭജിച്ച്, വ്യാസൻ യജുർവേദം വൈശമ്പായനന് നൽകി എന്നും വൈശമ്പായനൻ ഈ വേദഭാഗത്തെ തന്റെ 9 ശിഷ്യൻമാർക്കായി ഉപദേശിച്ചു എന്നും വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നു. പുതിയ അറിവുകളും വിവരണങ്ങളും ഉൾപ്പെടുത്തി 9 ശിഷ്യന്മാരും പുതിയ യജുർവേദശാഖകൾക്ക് ജന്മം നൽകി. ഇവ ആലംബി, കലിംഗ, കമല, ഋചാഭ, ആരുണി, താണ്ഡ്യ, ശ്യാമായന, കഠ, കലപീ ശാഖകളായി അറിയപ്പെട്ടു. ഈ വേദശാഖകൾ വീണ്ടും ശിഷ്യഗണങ്ങളിലേയ്ക്ക് പകർന്നിരിക്കണം. ഉദാഹരണത്തിന് യജുർവേദീയ കഠ ശാഖ, ചരക, ആഹ്വരക, ഭ്രജിഷ്ഠലകഠാ, പ്രച്യഠാ, കപിഷ്ഠല കഠാ, വാരായണീയ, ശ്വേത, ശ്വേതാ ശ്വേതര, ഔപമന്യവ, പാതാണ്ഡിനേയ, ഛാരായണീയ, മൈത്രായണീയ എന്നിങ്ങനെ പന്ത്രണ്ടു ശാഖകളായി വളർന്നു.

കലാപിയാകട്ടെ, ഹാരിദ്രിവീയ, ഛാഗലിന, തൗംബുരുവിന, ഔലുപിന എന്നിങ്ങനെയുള്ള നാലുശാഖകളായി വളർന്നു എന്ന് പാണിനീസൂത്രവും, പതഞ്ജലി മഹാഭാഷ്യവും വിവരിക്കുന്നു. മൈത്രയണീയ യജുർവേദ ശാഖ, മാനവ, വാരാഹ, ദുന്ദുഭ, ഐകേയ, ഹാരിദ്രവീയ, ശ്യാമ, ശ്യാമായണീയ ശാഖകളായി

വികസിച്ചു. ഇതിലെ ഹാരിദ്രവീയശാഖ ആസുരിണ, ഗാർഗ്യ, ശാർക്കരാക്ഷ്യ, മാർഗാ, വാസവീയ, ശാഖകൾക്ക് ജന്മം നൽകി, ഇവയിലൊന്നും പെടാത്ത യജ്ഞവൽക്യൻ പ്രത്യേകമായി രചിച്ച യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ശാഖയും, ഗദ്യഭാഗങ്ങളില്ലാത്ത ഒരു പ്രത്യേകശാഖയായി വർത്തിക്കുന്ന മാധ്യന്ദിന വാജസനേയി സംഹിതയും വേറെയുണ്ട്. ഈ യജുർവേദശാഖകളെല്ലാം ചേർന്ന് യജുർവേദവൃക്ഷമെന്ന് അറിയപ്പെടുന്നു. ഇവയിലേതാണ്ട് എല്ലാ ശാഖകളും ഇന്ന് ലഭ്യമാണ്.

യജുർവേദത്തിലെ എല്ലാ ശാഖകളേയും കൃഷ്ണയജുർവേദമെന്നും ശുക്ളയജുർവേദമെന്നും പൊതുവേ രണ്ടായി ഭാഗിച്ചിരിക്കുന്നു.

യജുർവേദ ശാഖോപശാഖകൾ
(യജുർവേദവൃക്ഷം)

യജുർവേദം	8. കഠ**	8. കഠ**
1. ആലംഭി	a. ചരക	A. ചരക
2. കലിങ്ഗ	b. ആഹ്വരക	B. ഔദലകം
3. കമല	c. ഭ്രാജിഷ്ഠലകം	C. സചിച്ഛലകം
4. ഋചാഭ	d. കപിഷ്ഠലകം	D. മുദ്ഗലകം
5. ആരുണി	e. ചാരായണീയ	E. ശൃംഗലകം
6. താണ്ഡ്യ	f. പ്രാച്യകം	F. സൗഭരകം
7. ശ്യാമായന	g. ശ്വേത	G. മൗരസകം
8. കഠ**	h. ശ്വേതാശ്വേതര	H. ചുചുകം
	i. ഔപമന്യവ	I. യോഗകം
9. കലാപി *	j. പാതാണ്ഡിനേയ	J. ഹപിലകം
	K. മൈത്രായണീയ**	K. ഭൗസലകം
		L. ഘോഷകം
		M. ജൃംഭകം

*   *   *   *

9. കലാപി*	K. മൈത്രായണീയ***	V. ഹാരിദ്രവീയ****
I. ഹാരദ്രവീയ	p. മാനവ	i. ആസുരിണ
	q. വാരാഹ	ii. ഗാർഗ്യ
II. ഛാഗലിന	r. ദുന്ദുഭ	
	s. ഐകേയ	iii. ശാർകരാക്ഷ്യ
III. തൗംബുരുവിന	t. ശ്യാമാ	iv. മാർഗ
IV. ഔലുപിന	v. ഹാരിദ്രവീയ****	v. വാസവീയ

സൂര്യപ്രസാദത്താൽ ലഭിച്ച വേദങ്ങളായതുകൊണ്ട് ചില വേദശാഖകളെ ശുക്ല യജൂർവേദമെന്ന് വിളിക്കുന്നു കൂടാതെ ഗദ്യഭാഗങ്ങളില്ലാതെ പൂർണ്ണമായി പദ്യരൂപത്തിൽ നൽകിയിരിക്കുന്ന ശുദ്ധരൂപത്തിലുള്ള വേദശാഖകളായതുകൊണ്ടാണ് ചില യജുർവേദശാഖകളെ ശുക്ലയജുർവേദമെന്നറിയപ്പെടുന്നത് എന്നും, വിവരണങ്ങളുണ്ട്. കൃഷ്ണ യജുർവേദശാഖയിൽ പെടുന്നവയിലെല്ലാം ഗദ്യപദ്യമിശ്രിതമായിട്ടാണ് മന്ത്ര അവതരണം.

ശുക്ലയജുർവേദത്തിലെ രണ്ടു ശാഖകളാണ് മാധ്യംദിനവാജസനേയി സംഹിതയും, കണ്വ സംഹിതയും, കൃഷ്ണ യജുർവേദീയമായ ശാഖകളാണ് മൈത്രായണീ സംഹിതയും, തൈത്തിരീസംഹിതയും, കഠസംഹിതകളും, തൈത്തിരീയ ശാഖയ്ക്ക് ആപസ്തംബ സംഹിതയെന്നും, ഹിരണ്യകേശി സംഹിതയെന്നും രണ്ടു ശാഖകളുണ്ട്.

വാജസനേയീ മാധ്യന്ദിന സംഹിത : നാൽപത് അദ്ധ്യായങ്ങളിലായി 1975 മന്ത്രങ്ങളടങ്ങുന്നതാണ് ശുക്ലയജുർവേദീയമായ ഈ സംഹിത. വിവിധ യാഗകർമ്മങ്ങൾക്കുള്ള മന്ത്രങ്ങളാണ് ഇതിൽ ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഓരോ അദ്ധ്യായത്തിലും നൽകിയിരിക്കുന്ന മന്ത്രങ്ങൾ വരുന്ന പ്രധാന യാഗഭാഗമാണ് യഥാക്രമം വിവരിക്കുന്നത്.

അം 1, 2. ദർശപൂർണമാസി യാഗത്തിലെ മന്ത്രങ്ങൾ.

അം 3. ചാതുർമാസ്യകർമ്മത്തിലനുഷ്ഠിക്കുന്ന അഗ്ന്യാധാനം, അഗ്നി ഉപസ്ഥാനം, അഗ്നികുണ്ഡത്തിൽ അഗ്നി തെളിയിക്കുന്ന കർമ്മങ്ങൾ.

അം. 4. അഗ്നിഷ്ടോമ യാഗത്തിൽ യാഗം നടത്തിക്കുന്ന യജമാനൻ യാഗശാലയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതുമുതൽ യാഗത്തിനാവശ്യമായ സോമരസം എടുക്കുന്നതിനുള്ള സോമലതകൾ, യാഗശാലയിലേക്ക് കൊണ്ടുവരുന്നതുവരെയുള്ള ചടങ്ങുകൾക്കായുള്ള മന്ത്രങ്ങൾ.

അം. 5. യാഗത്തിലെ ആതിഥ്യം എന്ന ചടങ്ങുമുതൽ യൂപസ്ഥാനം വരെയുള്ള കർമ്മങ്ങളുടെ മന്ത്രങ്ങൾ.

അം. 6. അഗ്നിഷ്ടോമത്തിലെ യൂപസ്ഥാപനം മുതൽ സോമരസം

ഉണ്ടാകുന്നതുവരെയുള്ള ചടങ്ങുകളുടെ മന്ത്രങ്ങൾ.

അം. 7, 8. ഉപാംശുഗ്രഹസവനം, തൃതീയസവനത്തിലെ ആദിത്യ ഗ്രഹമന്ത്രവും യഥാക്രമം വരുന്നു.

അം. 9 മുതൽ 14 വരെ യഥാക്രമം വാജപേയയാഗം, രാജസൂയയാഗത്തിലെ സൗത്രാമണി എന്ന കർമ്മം, ഉഘാസംഭരണം, ചിതി ഉപധാനവും, പുഷ്കരപർണ ഉപധാനവും സവിസ്തരം വർണ്ണിക്കുന്നു.

അം. 15 മുതൽ 22 വരെ. പഞ്ചമചിതി, ശതരുദ്രിയഹോമം, ചിതി ആരോഹണം, വസോർധാര, സൗത്രാമണി, സേകം, സന്ധ്യാഹോരാത്രം, യാജ്യപ്രേഷണം എന്നീ പ്രധാനചടങ്ങുകൾക്കുള്ള മന്ത്രങ്ങൾ.

അം. 23 മുതൽ 25 വരെ. പൂർണ്ണമായും അശ്വമേധയാഗ മന്ത്രങ്ങൾ.

അം. 26 ഖിലമന്ത്രങ്ങൾ.

അം. 27 മുതൽ 30 വരെ. പഞ്ചമചിതിയിലെ അഗ്നിമന്ത്രം, സൗത്രാമണി ചടങ്ങിൽ മേൽവിവരിച്ച കർമ്മങ്ങളുടെ തുടർച്ചയായ മന്ത്രങ്ങൾ, വീണ്ടും അശ്വമേധയാഗത്തിലെ മന്ത്രങ്ങൾ.

അം. 30 മുതൽ 35 വരെ. പുരുഷമേധയാഗം, പുരുഷസൂക്തം, സർവ്വമേധം, സർവ്വമേധത്തിലെ പുരോരപ്രക്രിയ, ശിവസങ്കൽപം, പിതൃമേധം എന്നീ ക്രിയാമന്ത്രങ്ങൾ.

അം. 36 മുതൽ 39 വരെ. യാഗാഗ്നിയിലെ പ്രവർഗ്യം, സംവരം പ്രോക്ഷണം, ഘർമ്മദോഹനം, പ്രായശ്ചിത്തം.

അം. 40 പ്രസിദ്ധമായ **ഈശാവാസ്യോപനിഷത്ത്**. ശുക്ല യജുർവേദീയ വാജസനേയി സംഹിതയുടെ ഓരോ അദ്ധ്യായത്തിലും 20 മുതൽ 40 വരെ മന്ത്രവരികൾ അടങ്ങിയിട്ടുണ്ട്.

ഇവിടെ വിവരിച്ചിരിക്കുന്ന മന്ത്രങ്ങൾ, ഋഗ്വേദത്തിലേതുപോലെ ഓരോ മഹർഷിമാരും അവരുടെ കുലശിഷ്യഗണത്തിലുള്ളവരും രചിച്ചതാണ്. ഋഗ്വേദത്തിൽ നിന്നുതന്നെ എടുത്തിട്ടുള്ള അനേകം ഋക്കുകളും ഇതിലുണ്ട്. ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളെപോലും, യജുർവേദത്തിൽ ചേർക്കുമ്പോൾ ഋക്കുകൾ എന്നു പറയാറില്ല. യജുർവേദം കർമ്മകാണ്ഡമാണ് എന്ന പൊതുവേ വിവരിക്കുവാൻ കാരണവും, യാഗകർമ്മങ്ങൾക്കായി മന്ത്രങ്ങളെ ക്രമീകരിച്ചിരിക്കു

ന്നതുകൊണ്ടു തന്നെയായിരിക്കണം. ഒരു യാഗത്തിനൊ, യാഗചടങ്ങിനൊ ചൊല്ലുന്നമന്ത്രങ്ങൾ അതിനുമാത്രമായുള്ളതല്ല എന്നു പ്രത്യേകം ഓർമ്മിപ്പിക്കട്ടെ, യാഗാടിസ്ഥാനത്തിൽ വിവരിക്കുമ്പോൾ മാതമ്രാണ്, അപ്രകാരം സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. ഈ മന്ത്രങ്ങളിൽ പലതും പൂജാചടങ്ങുകൾ മുതൽ വിവാഹാദി ചടങ്ങുകൾ വരെയുള്ള എല്ലാ ദൈവീകകർമ്മങ്ങൾക്കും യുക്താനുസരണം ഉപയോഗിക്കാറുണ്ട്.

കാണ്വസംഹിത

കാണ്വസംഹിതയിൽ വിഷയങ്ങളും, വിവരണങ്ങളും, അദ്ധ്യായങ്ങളുടെ എണ്ണവും, മാധ്യന്ദിന സംഹിതയിലേതു പോലെയാണ്. മന്ത്രസംഖ്യകളിൽ അൽപം ചില വ്യത്യാസങ്ങൾ വരുന്നുണ്ട് എന്നുമാത്രം. അക്ഷരങ്ങളുടെയോ, പദങ്ങളുടെയോ വ്യത്യാസവും, മന്ത്രവരികളുടെ മാറ്റിമറിച്ചുള്ള ക്രമീകരണവും ചില അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ കാണാം.

തൈത്തിരീയ സംഹിത

കൃഷ്ണയജുർവേദത്തിലെ പ്രധാനവേദശാഖയായ തൈത്തരീയ സംഹിത ഏഴു കാണ്ഡങ്ങളായി വിഭജിച്ചിരിക്കുന്നു. ഓരോ കാണ്ഡവും വീണ്ടും പ്രപാഠകങ്ങളായും വിഭജിച്ചിട്ടുണ്ട്. വളരെ വ്യക്തമായ ക്രമീകരണമുള്ള ഈ സംഹിതയിലെ ഓരോ പ്രപാഠകവും യാഗകർമ്മങ്ങളിലെ ഓരോചടങ്ങിന്റെയും വിവരണങ്ങളാണ്. ഇവയെല്ലാം മന്ത്രസൂക്തങ്ങളും ബ്രാഹ്മണ വിവരണങ്ങളായ ഗദ്യങ്ങളും ചേർന്നതാണ്.

കാണ്ഡം 1. എട്ടു പ്രപാഠകങ്ങളിലായി ഒന്നാം കാണ്ഡത്തിൽ വിവരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാകുന്നു. ദർശപൂർണമാസി യാഗക്രിയകൾ, അഗ്നിനിഷ്ടോമയാഗം, അഗ്നിഷ്ടോമത്തിലെ യാഗപശുവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ചടങ്ങുകൾ, ഗ്രഹാകർമ്മങ്ങൾ, യജ്ഞശാലയിൽ യാഗാഗ്നിയുടെ പുനരുധാനം, യജമാനൻ നടത്തുന്ന കർമ്മങ്ങളടങ്ങുന്ന യജമാന കാണ്ഡം, അതിന്റെ തുടർച്ചയായി യജമാനകർമ്മങ്ങൾ തന്നെ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന യജമാന ബ്രാഹ്മണം, രാജസൂയയാഗത്തിലെ ചില കർമ്മങ്ങൾ.

കാണ്ഡം 2. ആറു പ്രപാഠകങ്ങളിലായി ഇതിൽ വിവരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ യാഗകർമ്മത്തിലെ പശുവിധാനം, ഭൗതിക സുഖലബ്ധിക്കായി അനുഷ്ഠിക്കുന്ന കാമ്യേഷ്ഠിയുടെ വിവരണം,

ആദ്ധ്യാത്മീക ലക്ഷ്യത്തിനുള്ള യാഗകർമ്മങ്ങൾ, യാഗശേഷം നടത്തുന്ന ശേഷകർമ്മങ്ങൾ.

കാണ്ഡം 3. അഞ്ചുപ്രപാഠകങ്ങളിൽ യഥാക്രമം യാഗത്തിലെ സോമക്രിയകൾ, യാഗകർമ്മങ്ങളുടെ വ്യാഖ്യാനം, യാഗക്രമീകരണം, യാഗത്തിലെ ഹവനവിധികൾ, യാഗശേഷക്രിയകൾ എന്നിവയാണ്.

കാണ്ഡം 4. ഏഴു പ്രപാഠകങ്ങളിൽ യജ്ഞശാലയിലെ യാഗകുണ്ഡത്തിന്റെ ക്രമീകരണം, യാഗകുണ്ഡക്രമീകരണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട *മന്ത്രങ്ങൾ, ദേവയജ്ഞം, യാഗശാലാവർണ്ണനം, യാഗകുണ്ഡവർണ്ണനം, പഞ്ചമചിതിനിരൂപണം, ഹോമവിധി, പരിഷേചന സംസ്കാര ക്രിയകൾ, വസോർധാര എന്നീ യാഗ വിഷയങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നു.

കാണ്ഡം 5. ഏഴു പ്രപാഠകങ്ങളടങ്ങുന്ന ഈ കാണ്ഡത്തിൽ അഗ്നിചരിത്രം, അഗ്നികുണ്ഡ വിവരണത്തിന്റെ തുടർച്ച, പ്രത്യേക യാഗത്തിനുള്ള കുണ്ഡങ്ങൾ, അവ നിർമ്മിക്കുവാനുപയോഗിക്കുന്ന ഇഷ്ടിക, യാഗപശു ഉൾപ്പെടെയുള്ള യാഗദ്രവ്യങ്ങൾ, യാഗത്തിനുള്ള കലശപാത്രങ്ങൾ, ഹവനകർമ്മങ്ങൾ എന്നീ വിഷയങ്ങളാണ്.

കാണ്ഡം 6. ആറു പ്രപാഠകങ്ങളിലായി സോമയാഗത്തിനുള്ള മന്ത്രങ്ങളുടെയും, ബ്രാഹ്മണങ്ങളുടെയും സവിസ്തര വിവരണമാണ് ഈ കാണ്ഡത്തിലെ വിഷയം.

കാണ്ഡം 7. അഞ്ചു പ്രപാഠകങ്ങളാണ് ഈ കാണ്ഡത്തിലുള്ളത്. അശ്വമേധയാഗകർമ്മങ്ങൾ, ആറു രാത്രികളിൽ നടത്തുന്ന യാഗകർമ്മങ്ങൾ, സത്രജാതകർമ്മം, യാഗകർമ്മ നിരൂപണം, യാഗശേഷകർമ്മങ്ങൾ, യാഗകർമ്മങ്ങളുടെ വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ എന്നിവയാണ് മറ്റു വിവരണവിഷയങ്ങൾ.

മൈത്രായണീസംഹിത

കൃഷ്ണയജുർവേദത്തിലെ മൈത്രായണീശാഖ നാലു കാണ്ഡങ്ങളായി വിഭജിച്ചിരിക്കുന്നു. ഓരോ യാഗത്തിനുമുള്ള മന്ത്രങ്ങളും കർമ്മങ്ങളുമാണ് ഇതിൽ ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്. തൈത്തരീയ സംഹിതയിൽ കാണുന്ന വ്യക്തതയും, ചിട്ടയും യാഗവിവരണത്തിൽ, ഈ സംഹിതയിൽ കാണുന്നില്ല എന്ന ഒരു അഭിപ്രായവുമുണ്ട്. തൈത്തിരീയ സംഹിതപോലെ ഓരോ കാണ്ഡവും വീണ്ടും പ്രപാഠകങ്ങളായി തരംതിരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ

സംഹിതയിൽ വിവരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാണ്.

കാണ്ഡം 1. പതിനൊന്നു പ്രപാഠകങ്ങളാണ് ഈ കാണ്ഡത്തിലുള്ളത്. യഥാക്രമം ഇതിൽ വിവരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ, ദശപൂർണമാസയാഗം, യാഗത്തിൽ അധ്വര്യു നടത്തുന്ന ക്രിയകൾ. ഗ്രഹാ കർമ്മങ്ങൾ, യജമാനബ്രാഹ്മണം, യാഗാദികൾക്കുള്ള അഗ്നി ഉപസ്ഥാനം, അഗ്ന്യാധാനം, അഗ്നിയുടെ പുനരാധാനം, അഗ്നി ഹോത്ര ബ്രാഹ്മണം, ചതുർഹോരക്രിയകൾ, ചാതുർമാസ്യ ക്രിയകൾ വാജ്പേയയാഗം.

കാണ്ഡം 2. പതിമൂന്നു പ്രപാഠകങ്ങളിലായി ഭൗതികസുഖ സമൃദ്ധിക്കു വേണ്ടിയുള്ള യാഗങ്ങൾ, രാജസൂയം, അഗ്നിഹോത്രം, എന്നീ യാഗങ്ങളുടെ ഏറെ മന്ത്രങ്ങളും പ്രധാന ചില ചടങ്ങുകളും വിവരിക്കുന്നു.

കാണ്ഡം 3. പതിനാറു പ്രപാഠകങ്ങൾ അടങ്ങുന്ന ഈ കാണ്ഡത്തിൽ അഗ്നിഹോത്രയാഗക്രിയകളുടെ തുടർച്ചയായി അഗ്നി ഹോത്ര ബ്രാഹ്മണം, വസോർധാരക്രിയകൾ, യജ്ഞശാലയിൽ സന്നിഹിതരായിരിക്കുന്ന ഓരോ പുരോഹിതനും നേതൃത്വം നൽകേണ്ട ക്രിയകൾ, യാഗത്തിലെ സൗത്രാമണീയ കർമ്മം അശ്വമേധയാഗം ഇവ വിവരിക്കുന്നു.

കാണ്ഡം 4. പതിനാലു പ്രപാഠകങ്ങളിലായി പുരോഡാശക്രിയകളടങ്ങുന്ന പുരോഡാശ ബ്രാഹ്മണം, അധ്വാര്യു വിഭാഗത്തിൽ പെട്ട യാഗപുരോഹിതന്മാരുടെ കർമ്മങ്ങൾ, പ്രവർഗ്യകർമ്മം, മറ്റു ഹവനകർമ്മങ്ങൾ എന്നിവ വിവരിക്കുന്നു. കൂടാതെ അവസാനത്തെ ഏഴു പ്രപാഠകങ്ങൾ മൈത്രായണീ ഉപനിഷത്താണ്.

യാഗകർമ്മങ്ങളുടെ വിവരണങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള സാമ്യതകളനുസരിച്ച് തൈത്തരീയ ശാഖയും മൈത്രായണീയ ശാഖയും തമ്മിൽ വളരെ ബന്ധമുണ്ട്. എന്നാൽ നവജാത ശിശുവിന്റെ ജാതകർമ്മം, അന്നപ്രാശനം, നാമകരണം, ഉപനയനം, വിവാഹം തുടങ്ങിയ ഗൃഹസ്ഥനുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ആചാരങ്ങളുടെയും, കർമ്മങ്ങളുടെയും വിവരണം തൈത്തരീയ സംഹിതയിൽ, മൈത്രായണീയ സംഹിതയേക്കാൾ പ്രാധാന്യത്തോടെയും, വ്യക്തതയോടെയും നൽകിയിട്ടുണ്ട്.

ഭാരതത്തിൽ യജുർവേദത്തിലെ വിവിധ ശാഖകളുടെ അനുയായികളായി വളരെ കുറച്ച് വേദജ്ഞർ മാത്രമാണ് ഇന്നുള്ളത്.

മൈത്രായണീയശാഖക്കാരായ ചില വൈദീകർ ഗുജറാത്തിലെ നർമ്മദാതീരത്തും ഗോദാവരിതീരത്തും, കാശ്മീരിലും വസി ക്കുന്നു. തൈത്തിരീയ ശാഖയുടെ അനുയായികൾ ഭാരതത്തിൽ പല ഭാഗങ്ങളിലും കാണപ്പെടുന്നുണ്ടെങ്കിലും, കഠശാഖക്കാർ ഗോദാവരിയുടെ ദക്ഷിണതീരത്ത് മാത്രമായി ഒതുങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ശുക്ലയജുർവേദീയകണ്വശാഖക്കാർ കൃഷ്ണ നദിക്കരയിലും മാധ്യന്ദിനവാജസനേയുടെ പിന്തുടർച്ചക്കാർ സരയൂനദി ക്കരയിലും മാത്രമായി കാണപ്പെടുന്നു.

കാഠകസംഹിത അഥവാ കഠസംഹിത

കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ കാഠകസംഹിതയിലെ ചരകശാഖ യിൽ അഞ്ചു ഭാഗങ്ങളാണുള്ളത്. ഒന്നാംഭാഗം ഇഠിമികാ, രണ്ടാം ഭാഗം മാധ്യമികാ, മൂന്നും നാലും ഭാഗങ്ങൾ ഓരമിക, അഞ്ചാം ഭാഗം അശ്വമേധവചനം എന്നിങ്ങനെ അറിയപ്പെടുന്നു. ഒന്നു മുതൽ നാലുവരെ ഭാഗങ്ങളെ നാൽപത് അദ്ധ്യായങ്ങൾ അഥവാ സ്ഥാന കങ്ങളായി ഭാഗിച്ചിരിക്കുന്നു. അഞ്ചാം ഭാഗം 13 അനുവചനങ്ങ ളായും ഭാഗിച്ചിരിക്കുന്നു. കഠകസംഹിതയിലെ ചരകശാഖയിൽ മന്ത്രങ്ങളും, ബ്രാഹ്മണങ്ങളുടെ സംഖ്യ 3028 എണ്ണമാണ്. ഈ ശാഖ യിലെ മന്ത്രങ്ങളിൽ കമ്പം, രേഫം, പ്ലുതം, അനുനാസിക എന്നീ സ്വരങ്ങളില്ലതന്നെ. ശ്രുതിയില്ലാത്ത ബ്രാഹ്മണ ഭാഗങ്ങളും കാഠകശാഖയിലുണ്ട്. അഞ്ചു ഭാഗങ്ങളിലായി ഇതിൽ വിവരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാണ്.

ഇഠിമിക : പതിനെട്ട് അദ്ധ്യായങ്ങൾ അഥവാ സ്ഥാനകങ്ങളിലായി വിവരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ പുരോഡാശക്രിയകൾ, അധ്വര്യു പുരോ ഹിതന്റെ കർമ്മങ്ങൾ, ജ്യോതിരികം, ഗ്രഹാകർമ്മങ്ങൾ, യജമാനം, അഗ്നിഹോത്രയാഗത്തിലെ കർമ്മങ്ങളടങ്ങുന്ന അഗ്നിഹോത്ര ബ്രാഹ്മണം, ആലോഭി, ദിശസ്ഥാനകം, പശുബന്ധനം, വാജപേയം, രാജസൂയം അഗ്നിവീശിക, ധ്രുവക്ഷിതി, ചമാ എന്നിവയാകുന്നു.

മധ്യമിക : പന്ത്രണ്ടു സ്ഥാനകങ്ങളിലായി വിവരിക്കുന്ന വിഷ യങ്ങൾ സാവിത്രി, അപോതവീതം, പഞ്ചചൂഡം, സ്വർഗ്ഗം, ദീക്ഷിതം, സാക്ഷിതി, ഇഷു, ധിഷ്ണ്യം, വാചസ്പതി, ആയുഷ്യം, ദീർഘജിഹ്വി, പാത്നിവതം എന്നിവയാണ്.

ഓരമിക : പത്തു സ്ഥാനകങ്ങളുള്ള ഓരമികയിലെ വിവരണം

പുരോഡാശ ബ്രാഹ്മണം, യജമാനബ്രാഹ്മണം, സത്ര(യാഗ) വിവരണം, ഏകദിനയജ്ഞം, പ്രായശ്ചിത്ത കർമ്മങ്ങൾ, ചാതുർ മാസ്യം, സവാ, സൗത്രാമണി, യദക്രന്ദം, ഹിരണ്യഗർഭം എന്നീ വിഷയങ്ങളെ പുരസ്കരിച്ചുള്ളവയാണ്.

അശ്വമേധവചനം : പന്ഥാനുവചനം, ഗണാനുവചനം, അനുവചനം, മേഷാനു വചനം, മിത്രാനുവചനം, ജീമൂതാനുവചനം, ഇന്ദ്രാനു വചനം പേത്വാനു വചനം, രോഹിതാനുവചനം, സോമാനുവചനം, സമസ്കാരനുവചനം, അലിവന്ദാനുവചനം, ശാദാനുവചനം എന്നിങ്ങനെ 13 അനു വചനങ്ങൾ അഥവാ സൂക്തങ്ങൾ ഇതിലടങ്ങുന്നു.

കപിഷ്ഠല കഠസംഹിത

പ്രൊഫസർ കാലണ്ട്, പ്രൊഫസർ വെബർ എന്നിവർ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിരിക്കുന്ന വിവരണങ്ങളാണ് ലഭ്യമായ കപിഷ്ഠലകഠ സംഹിതക്കാധാരം. ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ പ്രകാരം സംഹിതയുടെ 9 മുതൽ 24 വരെ അദ്ധ്യായങ്ങളും, 33-ാം അദ്ധ്യായവും പൂർണ്ണമായും നഷ്ടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ആറ് അഷ്ടകങ്ങളിലായി 48 അദ്ധ്യായങ്ങളുള്ളതിൽ അവശേഷിക്കുന്ന അധ്യായങ്ങളാണ് പ്രൊഫസർ വെമ്പറും, കാലണ്ടും പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്. കഠസംഹിതയും, കപിഷ്ഠലകഠ സംഹിതയും തമ്മിൽ വളരെ സാമ്യമുണ്ടെന്ന് ലഭ്യമായ കപിഷ്ഠലകഠത്തിന്റെ ഭാഗങ്ങളുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്തുമ്പോൾ വ്യക്തമാകുന്നു. ഒരേക്രമത്തിലാണ് രണ്ടു സംഹിതകളിലും വിഷയാവതരണം. പക്ഷേ കാഠക സംഹിതയിലെ ഏതാനും വരികൾ കപിഷ്ഠലകഠത്തിന്റെ ഓരോ അദ്ധ്യായത്തിലും അപ്രത്യക്ഷമായിരിക്കണം. കാഠകസംഹിതയിലെ സ്ഥാനകം 9 മുതൽ 15 വരെയുള്ള വിവരണങ്ങൾക്ക് സമാനമായി കപിഷ്ഠലത്തിന്റെ 9 മുതൽ 24 വരെ അദ്ധ്യായങ്ങളാണ് നഷ്ടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. കാഠകത്തിന്റെ 21, 22 സ്ഥാനങ്ങളുടെ ഏതാനും ഭാഗമാണ് കപിഷ്ഠലത്തിന്റെ നഷ്ടപ്പെട്ട 33-ാം അദ്ധ്യായത്തിന് സമമായി വരുന്നത്. വിഷയങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ കപിഷ്ഠലകഠവും, കഠവും തമ്മിൽ കാര്യമായ വ്യത്യാസങ്ങളില്ലാത്തതിനാൽ വിഷയഗ്രഹണത്തിന് കഠസംഹിതയിലൂടെ കണ്ണോടിച്ചാൽ മതിയാകും.

യജുർവേദമന്ത്രങ്ങളുടെ ശ്രുതി : ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളിൽ നിന്ന് വളരെ ഭിന്നമല്ല യജുർവേദ മന്ത്രങ്ങളുടെ ശ്രുതി.

പഠനക്രമങ്ങളെക്കുറിച്ചാകട്ടെ ഗുരുമുഖത്തു നിന്നും ശ്രുതികേട്ട് പഠിക്കുകയാണ് പതിവ്. വ്യക്തമായ ഒരു പാഠക്രമം ഋഗ്വേദത്തെ പോലെ യജുർവേദത്തിനുള്ളതായി ലഭ്യമായ വേദഗ്രന്ഥങ്ങളിലോ മറ്റ് വിവരണങ്ങളിലൊ കാണുന്നില്ല എങ്കിലും ഇന്ന് നിലവിലുള്ള പ്രായോഗികക്രമപ്രകാരം ലളിതമായ ഉദാത്താനുദാത്തത്തോടുകൂടി ഋഗ്വേദത്തെപോലെ തന്നെയുള്ള പാഠ്യപദ്ധതിയിലൂടെ യജുർവേദത്തിനുമുണ്ടെന്നും, ഇന്നും ഈ പാഠങ്ങൾ വിദ്യാർത്ഥികൾ പഠിച്ചുവരുന്നുണ്ടെന്നും, ആചാര്യന്മാരിൽ നിന്നും അറിയുവാൻ സാധിച്ചു.

ഋഗ്വേദ യജുർവേദമന്ത്രങ്ങൾ : യജുർവേദത്തിന്റെ എല്ലാ ശാഖകളിലും ഋഗ്വേദ മന്ത്രങ്ങളുണ്ട്. ഓരോ ശാഖയിലും കുറഞ്ഞത് പകുതിയെങ്കിലും ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളായിരിക്കും. ശാഖാഭേദമനുസരിച്ച് ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളുടെ സംഖ്യ, യജുർവേദശാഖകളിൽ കൂടുതലാകുവാനും സാധ്യതയുണ്ട്. അഥർവവേദ മന്ത്രങ്ങളും യജുർവേദത്തിൽ കാണുന്നുണ്ട്. സാമവേദത്തിന്റെ തനതായ മന്ത്രങ്ങൾ എന്നുവിവരിക്കാവുന്ന മന്ത്രങ്ങളുടെ എണ്ണം കുറവാണെങ്കിലും അവയിൽ ചിലത് യജുർവേദശാഖകളിൽ കാണുന്നുണ്ട്. ശുക്ല യജുർവേദശാഖയിലെ വാജസനേ സംഹിതയും, കാണ്വസംഹിതയും താരതമ്യപ്പെടുത്തിയാൽ ആദ്യത്തേതിൽ 48 ഋഗ്വേദിയ ഋക്കുകൾ രണ്ടാമത്തേതിനേക്കാൾ കൂടുതലുണ്ടെന്ന് കാണാം. പലപ്പോഴും ഋഗ്വേദത്തിൽ നിന്നോ അഥർവവേദത്തിൽ നിന്നോ യജുർവേദത്തിലേക്ക് വരുന്ന മന്ത്രങ്ങളിൽ ചില ചെറിയ വ്യത്യാസങ്ങൾ കാണുന്നുണ്ട്.

യജുർവേദ പരിശിഷ്ടങ്ങൾ : യജുർവേദഭാഗത്തിൽ നിന്ന് ഭിന്നമായി ഒരു പരിശിഷ്ടഭാഗം ഈ വേദശാഖകളിലില്ല എങ്കിലും വേദത്തിന്റെ തന്നെ ഭാഗമായി വരുന്ന ഏതാനും അദ്ധ്യായങ്ങൾ പരിശിഷ്ടങ്ങളായി ചിലപ്പോൾ അറിയപ്പെടുന്നുമുണ്ട്. കാണ്വസംഹിതയുടെയും, മാധ്യന്ദിനസംഹിതയുടെയും ഭാഗമായ നാൽപതാം അദ്ധ്യായം ഈശാവാസ്യോപനിഷദ് ചിലപ്പോൾ പരിശിഷ്ടമെന്ന് വിവരിച്ചുകാണുന്നുണ്ട്. അതുപോലെ മൈത്രായണീ ആരണ്യകവും, മൈത്രായണ്യുപനിഷത്തും മൈത്രായണീയ യജുർവേദ

ശാഖയുടെ ഭാഗമാണെങ്കിലും പരിശിഷ്ട മന്ത്രങ്ങളായിട്ടും ഗണിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്. ഈ സമ്പ്രദായം ഋഗ്വേദത്തിൽ നിന്ന് ഭിന്നമാണ്.

സാമവേദം

സാമവേദമന്ത്രങ്ങൾ, ഏകദേശം പൂർണ്ണമായും ഋഗ്വേദത്തിലൊ യജൂർവേദത്തിലൊ ഉള്ളവയാണ്. ഈ വേദം അതിന്റെ തനതായ പ്രത്യേകത പുലർത്തുന്നത് ഗാനരൂപത്തിൽ ആലപിക്കുന്ന ശ്രുതിയുള്ളതുകൊണ്ടാണ്. ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളെ, അനുശാസിക്കുന്ന നിയമപ്രകാരം ഗാനരൂപത്തിൽ ചൊല്ലുമ്പോൾ, അതു സാമവേദമായിത്തീരുന്നു എന്നു ചുരുക്കം. ഇന്ദ്രാദിദേവൻമാരെ സാമവേദികൾ, യാഗശാലയിൽ, സാമഗാനമാലപിച്ച് സന്തുഷ്ടരാക്കുന്നു.

സാമവേദ ശാഖകൾ : മറ്റു വേദ ശാഖകളെക്കുറിച്ച് അഭിപ്രായഭിന്നതകളുള്ളതു പോലെ സാമവേദ ശാഖകളെക്കുറിച്ചും വ്യത്യസ്തമായ അഭിപ്രായങ്ങൾ നിലവിലുണ്ട്. പുരാണങ്ങളിലും, ഉപനിഷത്തുക്കളിലും നൽകിയിരിക്കുന്ന സാമവേദശാഖകളുടെ സംഖ്യവ്യത്യാസപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. പതഞ്ജലി വ്യാകരണവും, മുക്തികോപനിഷത്തും, 1000 സാമവേദശാഖകൾ ഉണ്ട് എന്ന് വിവരിക്കുന്നു. സാമതർപ്പണ വിധി എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ സാമവേദത്തിന്റെ 13 ശാഖകളുടെ വിവരണങ്ങൾ നൽകിയിട്ടുണ്ട്. രാണായണീയ, ശാട്യമുഗ്ര, വ്യാസ, ഭാഗുരി, ഔലുണ്ടി, ഗൗൽഗുവി, ഭാനുമാൻ, ഔപമന്യവ, കാരാടി, മശക, ഗാർഗ്യ, കൗഥുമ, ശാലിഹോത്ര, ജൈമിനീയ, സാമവേദ ശാഖകളെക്കുറിച്ചാണ് ഏറെ വിവരണങ്ങളിൽ കാണുന്നത്. എന്നാൽ ലഭ്യമായ രേഖകളിൽ നിന്നും തെളിയുന്നത്, കൗഥുമ, ജൈമിനീയ, രാണായണീയ ശാഖകൾ മാത്രമേ ഇന്ന് നിലവിലുള്ളു എന്നാണ്. ഈ ശാഖകൾ തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസങ്ങൾ അപ്രധാനമായവയാണുതാനും.

സാമവേദമന്ത്രങ്ങളെ കൗഥുമശാഖയിൽ അർച്ചികങ്ങളായും, അർച്ചികങ്ങളെ കാണ്ഡങ്ങളായും ഭാഗിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ മന്ത്രങ്ങളെ രാണായണീയശാഖക്കാർ പ്രപാഠകങ്ങളായിട്ടാണ് അടുക്കിയിരിക്കുന്നത്. ജൈമിനീയ സാമവേദസംഹിതയിലാകട്ടെ പർവ്വങ്ങളായിട്ടാണ് മന്ത്രക്രമീകരണം നടത്തിയിട്ടുള്ളത്. ചിലപ്പോൾ സാമവേദമന്ത്രങ്ങളെ അദ്ധ്യായങ്ങളായും ഭാഗിക്കാറുണ്ട്. ശാഖാഭേദമനുസരിച്ച് ഒരു ശാഖയുടെ ഒരു അദ്ധ്യായത്തിൽ അവസാനിക്കുന്ന

മന്ത്രങ്ങൾ മറ്റൊരു ശാഖയുടെ അദ്ധ്യായാരംഭത്തിൽ കാണുന്നുണ്ട്. ശാഖാഭേദമനുസരിച്ച് ചില വൈദീകപദങ്ങളിലും വ്യത്യാസം കാണുന്നു എന്നതാണ് സാമവേദത്തിന്റെ മറ്റൊരു പ്രത്യേകത. ഉദാഹരണത്തിന് 'വാമശ്മയ' എന്ന പദം തന്നെ വാമശ്ന എന്നുപയോഗിക്കുന്നു. അതുപോലെ യശസാ എന്നത് യശസ്വ്യ എന്നും വരുന്നു. 'പാഹിനോ അഗ്ന ഏകയാ' എന്ന കൗഥുമശാഖയിലെ വരി ജൈമിനീയ ശാഖയിൽ 'പാഹ്യുത്നോ അഗ്ന ഏകയാം' എന്നായി മാറിയിരിക്കുന്നു. ചില ഉദാഹരണങ്ങൾ മാത്രമാണിവിടെ നൽകിയിരിക്കുന്നത്.

സാമവേദമന്ത്രങ്ങളുടെ ക്രമീകരണം : സാമവേദത്തിൽ 1549 മന്ത്രങ്ങളാണുള്ളത് എന്നാണ് പൊതുവേ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്. സാമവേദമന്ത്രസംഖ്യയെക്കുറിച്ച് വ്യത്യസ്ത അഭിപ്രായങ്ങളും നിലവിലുണ്ട്. ഇതിന് ഒരു പ്രധാനകാരണം വേദം ചൊല്ലുമ്പോൾ അതിലെ ചിലവരികൾ വീണ്ടും ആവർത്തിക്കപ്പെടുന്നു എന്നതാണ്. ഇവയെ പുനരുക്തികൾ എന്നു പറയുന്നു. ആവർത്തിക്കപ്പെടുന്ന വരികൾക്കും ശാഖാഭേദമനുസരിച്ച് വ്യത്യാസം ഉണ്ട്. ഈ വ്യത്യസ്ത സംഖ്യയിലുള്ള പുനരുക്തികൾ മന്ത്രസംഖ്യയുമായി വീണ്ടും ചേർക്കുമ്പോഴാണ് സാമവേദ മന്ത്രസംഖ്യയിൽ വ്യത്യാസം വരുന്നത്. സാധാരണയായി 267 പുനരുക്തികൾ കൂടി ചേർത്ത് 1816 സാമവേദമന്ത്രങ്ങളുണ്ടെന്ന് ചിലപ്പോൾ വിവരിക്കാറുണ്ട്. ഇതിൽ സാമവേദത്തിന്റെ തനതായ 105 മന്ത്രങ്ങളൊഴികെയുള്ളവയെല്ലാം ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളാണ്. ബാഷ്കല ശാഖയിലെ 30 മന്ത്രങ്ങൾ ഈ 105 സംഖ്യയിൽപ്പെടുന്നുവത്രെ. അപ്രകാരം നോക്കിയാൽ സാമവേദത്തിന്റെ മാത്രമായ മന്ത്രങ്ങൾ 75 എണ്ണം മാത്രമാണ്.

കൗഥുമീയ സാമവേദശാഖയിൽ മന്ത്രങ്ങളെ പൂർവ്വാർച്ചികമെന്നും, ഉത്തരാർച്ചികമെന്നും കൂടാതെ ഇവക്ക് മധ്യത്തിൽവരുന്ന ഒരു ചെറിയ ഭാഗം മഹാനാമ്ന്യാർച്ചികമെന്നും ഭാഗിച്ചിരിക്കുന്നു. ഉത്തരാർച്ചികത്തിൽ 114, 352, 119, 55 വീതം മന്ത്രങ്ങളുള്ള ആഗ്നേയകാണ്ഡം, ഐന്ദ്രകാണ്ഡം, പാവമാനകാണ്ഡം, ആരണ്യകാണ്ഡം എന്നിങ്ങനെ യഥാക്രമം ഭാഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. മഹാനാമ്ന്യാർച്ചീകത്തിൽ 10 മന്ത്രങ്ങൾ മാത്രമാണുള്ളത്. ചില സാമവേദജ്ഞരുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ ആരണ്യകാണ്ഡത്തിലെ മന്ത്രങ്ങൾ പൂർവ്വാർച്ചികത്തിൽപെടുന്നവയല്ല. എന്നു വിവരിക്കുന്നുണ്ട്.

ഉത്തരാർച്ചികത്തിലെ 1225 മന്ത്രങ്ങളെ 119 ഖണ്ഡങ്ങളായി വിഭജിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഉത്തരാർച്ചികത്തെ ഉത്തരസംഹിതയെന്നും വിവരിക്കപ്പെടുന്നു. രാണായണീയ ശാഖയിൽ പൂർവ്വാർച്ചികത്തെ 7 പ്രപാഠകങ്ങളായും, ഉത്തരാർച്ചികത്തെ 19 പ്രപാഠകങ്ങളായും കൂടാതെ പത്തു മന്ത്രങ്ങൾ വീതം ചേർത്ത് ദശതികളായും ഭാഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. ജൈമിനീയ ശാഖയിൽ ഈ കാണ്ഡങ്ങളെ യഥാക്രമം ആഗ്നേപർവ്വം, ഐന്ദ്രപർവ്വം, പാവമാനപർവ്വം, ആരണ്യപർവ്വം എന്നിങ്ങനെ അറിയപ്പെടുന്നു. പക്ഷേ മന്ത്രസംഖ്യകൾ കാണ്ഡങ്ങളിലും പർവ്വങ്ങളിലുമായി അൽപം ചില വ്യത്യാസങ്ങളേയുള്ളൂ. ജൈമിനീയ ശാഖയിൽ, കൗഥുമ ശാഖയേക്കാൾ കൂടുതൽ ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളുണ്ടെന്ന് വിവരണങ്ങളിൽ കാണുന്നു. ജൈമിനീയ ശാഖയിൽ പുനരുക്തികൾ കുറവത്രെ. അതുകൊണ്ട് ജൈമിനീയ ശാഖയിൽ പുനരുക്തികളുൾപ്പെടെ മന്ത്രസംഖ്യ 1693 കൗഥുമശാഖയിൽ 1875 ഉം വരുന്നു. ഋഗ്വേദത്തിലെ 1, 8, 9 എന്നീ മണ്ഡലങ്ങളിൽ നിന്നാണ് ഏറെ സാമവേദമന്ത്രങ്ങൾ വരുന്നത്. യഥാക്രമം 206, 362, 549 വീതം.

സാമവേദവിഷയം : ഋഗ്വേദത്തിൽ കാണുന്ന മന്ത്രങ്ങളാണ് സാമവേദത്തിൽ സിംഹഭാഗവും എന്നു വിവരിച്ചുവല്ലൊ. അതുകൊണ്ട് വൈദീക ദേവന്മാരുടെ സ്തുതികളാണ് സാമവേദത്തിലും എന്ന് വ്യക്തമാണ്. ആഗ്നേയകാണ്ഡത്തിലെ 114 മന്ത്രങ്ങൾ പൂർണ്ണമായും അഗ്നിയുടെയും, ഐന്ദ്രകാണ്ഡത്തിലെ 352 മന്ത്രങ്ങൾ ഇന്ദ്രന്റെയും, പാവമാനകാണ്ഡത്തിലെ 119 മന്ത്രങ്ങൾ പാവമാനദേവതയുടെയും സ്തുതികളാകുന്നു. ആരണ്യകാണ്ഡത്തിലെ 55 മന്ത്രങ്ങൾ ആത്മ, ഇന്ദ്ര, വരുണ, പാവമാന സോമ, വിശ്വദേവ, സോമ, അഗ്നി, രാത്രി, പുരുഷ, ദ്യാവാപൃഥ്വി, ഗാവ് സ്തുതികളാണ്. മഹാനാമ്ന്യാർച്ചകത്തിലെ 10 മന്ത്രങ്ങളും ഇന്ദ്രന്റെ സ്തുതികളാണ്. സാമവേദ സംഹിതയിലെ ഉത്തരാർച്ചികത്തിലെ 11 അദ്ധ്യായങ്ങളിലും ഋഗ്വേദത്തെപോലെ അനേകം ഋഷിമാരുടെ, വൈദീകദേവസ്തുതികളാണ്. ഈ മന്ത്രങ്ങളുടെ കൂടുതൽ വിവരണങ്ങൾ മനസിലാക്കുവാൻ ഋഗ്വേദം നോക്കുക.

സാമവേദ മന്ത്രങ്ങളുടെ ശ്രുതി : ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങൾ ഗാനരൂപത്തിൽ ആലപിക്കുന്നതാണ് സാമവേദം എന്ന് മുമ്പ് സൂചിപ്പിച്ചു. സാമഗാനങ്ങൾ നാലുവിധമാണ്. ഗ്രാമഗേയഗാനങ്ങൾ, ആരണ്യഗേയഗാനങ്ങൾ, ഊഹാഗാനങ്ങൾ, ഊഹ്യഗാനങ്ങൾ എന്നിപ്രകാരം. ഗ്രാമാന്തരീക്ഷത്തിൽ ഏവരുടേയും സാന്നിദ്ധ്യത്തിൽ ആലപിക്കാവുന്ന സാമഗാനങ്ങളാണ് ഗ്രാമഗേയ ഗാന

ങ്ങൾ. വാനപ്രസ്ഥ ആശ്രമവാസികൾ, പൊതുവേ ആരണ്യത്തിൽവച്ച് നടത്തുന്ന കർമ്മങ്ങളിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന സാമവേദമന്ത്രങ്ങൾ ആരണ്യഗേയ ഗാനവിഭാഗത്തിൽപെടുന്നു. സാമവേദത്തിലെ പൂർവ്വാർച്ചികത്തിലെ മന്ത്രങ്ങൾ പലതും ഗ്രാമാന്തരീക്ഷത്തിലും, ആരണ്യത്തിലും ഗാനങ്ങളായി, കർമ്മങ്ങളിൽ ആലപിക്കുന്നതുകൊണ്ട്, ഇവ ഗ്രാമഗേയഗാനങ്ങളായും ആരണ്യഗേയഗാനങ്ങളായും അറിയപ്പെടുന്നു. വളരെ രഹസ്യമായി ആലപിക്കുന്ന സാമഗാനങ്ങളാണ് ഊഹഗാനങ്ങൾ. മനസ്സിൽ മാത്രം ചൊല്ലുന്ന സാമവേദമന്ത്രങ്ങൾ ഊഹ്യഗാനങ്ങളായി അറിയപ്പെടുന്നു. ഉത്തരാർച്ചികമന്ത്രങ്ങൾ ഊഹഗാനങ്ങളുടെയും, ഊഹ്യഗാനങ്ങളുടേയും വിഭാഗത്തിൽ വരുന്നു.

ജൈമിനീയ സാമവേദശാഖയിൽ 1232 ഗ്രാമഗേയഗാനങ്ങളും 291 ആരണ്യഗേയ ഗാനങ്ങളും, 802 ഊഹഗാനങ്ങളും, 352 ഊഹ്യഗാനങ്ങളുമാണുള്ളത്. ഒരേ മന്ത്രങ്ങൾതന്നെ പല ഗാനങ്ങളുടെയും ശ്രുതിയിലൂടെ, ക്രമത്തിൽ ചൊല്ലാവുന്നതുകൊണ്ടാണ് ആകെ മന്ത്രങ്ങളുടെ സംഖ്യയെക്കാൾ കൂടുതൽ ഗാനസംഖ്യകളുള്ളത്.

ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങൾ സാമഗാനങ്ങളായി ആലപിക്കുമ്പോൾ സാമവേദ നിയമങ്ങളനുസരിച്ച് അതിനു വരുന്ന മാറ്റങ്ങൾ ഈ ഉദാഹരണത്തിലൂടെ ഏതാണ്ട് വ്യക്തമാകും.

ഋഗ്വേദമന്ത്രം

“ഓം അഗ്നിമീളേ പുരോഹിതം യജ്ഞസ്യ
ദേവമൃത്വിജം, ഹോതാരം രത്ന ധാതമം.”

സാമവേദമന്ത്രം

“ഹാ ഉഹാ ഉഹാ ഉവാ അഗ്നിമീളേ പുരോഹിതം
ദേവേഷുനിധിമാം.
അഹം ഹാ ഉഹാ ഉഹാ ഉവാ യജ്ഞസ്യ
ദേവമൃത്വിജം ദേവേഷു നിധിമാം
അഹം ഹാ ഉഹാ ഉഹാ ഉവാ
ദേവേഷു നിധിമാം അഹം ദേവേഷു നിധിമാം
അഹം ദേവേഷു നിധിമാം.”

ഈ ഉദാഹരണത്തിൽ നിന്നും സാമവേദപഠനത്തിനുള്ള പ്രകടമായ വിഷമം ഊഹിക്കാവുന്നതാണ്. സാമഗാനങ്ങളുടെ

സ്വരവും, രാഗവും-ചുരുക്കത്തിൽ സാമവേദശ്രുതി-ഗുരുവിൽ നിന്നു മാത്രമേ അഭ്യസിക്കാനാവൂ. സാമവേദബ്രാഹ്മണങ്ങളിലൊന്നായ സംഹിതോപനിഷദ് ബ്രാഹ്മണവിവരണത്തിൽ ഈ വിഷയം സുദീർഘമായി നൽകിയിട്ടുണ്ട്. (സാമവേദ ബ്രാഹ്മണം നോക്കുക)

അഥർവ വേദം

അഥർവവേദത്തിന് ഋക്, യജുസ്, സാമം എന്നീ മൂന്നു വേദങ്ങളെക്കാൾ പ്രാധാന്യം കുറവാണെന്ന് വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നു. എന്നാൽ അഥർവ വേദത്തിന്റെ മഹത്വത്തെക്കുറിച്ച് അതിനോടനുബന്ധിച്ച് ഗോപഥബ്രാഹ്മണം സുദീർഘമായി വർണ്ണിക്കുന്നുണ്ട്. സാധാരണ ജനങ്ങളുമായി കൂടുതൽ ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഒരു വേദമാണ് അഥർവം എന്ന പ്രത്യേകതയും ഇതിനുണ്ട്. ബ്രഹ്മവേദം, ആംഗീരസവേദം, അഥർവാംഗീരസ്, ക്ഷേത്രവേദം, ഭൈഷജ്യവേദം എന്നീ പേരുകളിലും അഥർവവേദം അറിയപ്പെടുന്നു. അടിസ്ഥാനപരമായി വേദങ്ങളുടെ എല്ലാ ലക്ഷണങ്ങളുമുള്ള അഥർവവേദം ഭാഷാ ശൈലികൊണ്ടും, മന്ത്രവിഷയങ്ങളുടെയും, ക്രമീകരണ രീതിയുടേയും പ്രത്യേകതകൊണ്ടും മറ്റും വേദങ്ങളിൽ നിന്നും അൽപം വ്യത്യാസപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

അഥർവവേദ ശാഖകൾ : മുക്തികോപനിഷത്തും. പുരാണങ്ങളും അഥർവവേദത്തിന് 50 ശാഖകളുള്ളതായി വിവരിക്കുന്നു. അറിയപ്പെടുന്നതാകട്ടെ 9 ശാഖകൾ മാത്രമാണ്. പിപ്പിലാദ, തൗദ, മൗദ, ശൗനകീയ, ജാജല, ജലദ, ബ്രഹ്മവദ, ദേവദർശ, ചാരണവൈദ്യ എന്നിവയാണീ അഥർവ വേദശാഖകൾ. ദേശകാലാടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള പാഠഭേദങ്ങൾ വളരെയധികം അഥർവത്തിലുണ്ട്. ഇന്ന് പ്രചാരത്തിലിരിക്കുന്ന രണ്ട് ശാഖകളാണ് ശൗനകീയ അഥർവവേദ ശാഖയും, പിപ്പലാദ അഥർവ വേദശാഖയും ഈ രണ്ടു ശാഖകളിലേയും പദങ്ങളിലും, മന്ത്രങ്ങളിലും കാണുന്ന വ്യത്യാസങ്ങൾക്ക് പ്രധാനകാരണം, നിഷ്കർഷയോടുള്ള പഠനക്രമം ഇതിന് ഇല്ലാത്തതുകൊണ്ടാണെന്ന് ഒരു അഭിപ്രായമുണ്ട്.

അഥർവവേദ മന്ത്രങ്ങളുടെ ക്രമീകരണം : അഥർവവേദ ശൗനകീയ ശാഖയിൽ 20 കാണ്ഡങ്ങളിലായി 5987 മന്ത്രങ്ങളാണുള്ളത്. ഇതിൽ 1200 ഓളം മന്ത്രങ്ങൾ ഋഗ്വോദമന്ത്രങ്ങളാണ്. കൂടാതെ യജുർവേദമന്ത്രങ്ങളും ധാരാളമായി അഥർവ

വേദത്തിലുണ്ട്. ഇത്രയും മന്ത്രങ്ങൾ 750 സൂക്തങ്ങളായി ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. സുദീർഘമായ കണ്ഡങ്ങൾ 6, 7, 20 എന്നിവയാണ്. ഈ കാണ്ഡങ്ങളിൽ യഥാക്രമം 142, 118, 143 സൂക്തങ്ങളുണ്ട്. രണ്ടു സൂക്തങ്ങൾ മാത്രമുള്ള 14, 17 ലഘു കാണ്ഡങ്ങളാണ്. ഋഗ്വേദത്തെ പോലെ പദ്യരൂപത്തിലാണ് പൊതുവേ അഥർവവേദ മന്ത്രങ്ങളെങ്കിലും 14, 15 കാണ്ഡങ്ങളിൽ ചില ഗദ്യ ശകലങ്ങളും കാണുന്നുണ്ട്. മറ്റു വേദങ്ങളിൽ നിന്ന് അഥർവവേദ സൂക്തങ്ങളിൽ കാണുന്ന പ്രത്യേകത ഓരോ സൂക്തവും വ്യക്തമായ ഒരു ലക്ഷ്യത്തിന് അല്ലെങ്കിൽ കാര്യസിദ്ധിക്കുവേണ്ടിയുള്ളതാണ് എന്നതാണ്. ഈ സൂക്തങ്ങളുടെ രചയിതാക്കളിൽ ഋഗ്വേദത്തിൽ വിവരിക്കുന്ന ഋഷിമാരും മറ്റു ചില ഋഷിമാരും ഉണ്ട്.

അഥർവവേദ വിഷയങ്ങൾ : അഥർവവേദ വിഷയങ്ങളെ അദ്ധ്യാത്മം, അധിഭൂതം, അധിദൈവതം എന്നിങ്ങനെ മൂന്നായി വിഭജിക്കാവുന്നതാണ്. അദ്ധ്യാത്മ വിഷയങ്ങളെ, അദ്ധ്യാത്മപ്രകരണം എന്ന വിഭാഗത്തിൽ വിവരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതിൽ ആത്മതത്വം ബ്രഹ്മചര്യ-ഗൃഹസ്ഥ-വാന പ്രസ്ഥകർമ്മങ്ങൾ, ആയൂർവർദ്ധന ഔഷധി, ഭൈഷജ്യം, രോഗനിവാരണം, ക്രിമിനാശനം, വിഷനാശനം എന്നീ വിഷയങ്ങളടങ്ങുന്നു. അധിഭൂതപ്രകരണത്തിൽ രാജ്യശാസനം, രാജവിജയം, രാജരാഷ്ട്രശാസനം, ശത്രുനാശനം, മണിധാരണം, പാപനാശനം, അന്നവർദ്ധനം, സുഖപ്രാപ്തി എന്നീ വിഷയങ്ങളുടെ മന്ത്രങ്ങളാണ്. അധിദൈവതപ്രകരണത്തിൽ ദേവതാസ്തുതികൾ, യജ്ഞമന്ത്രങ്ങൾ, കാലസ്തുതികൾ, ജന്തുസമൂഹത്തിന്റെ മഹത്വം സ്തുതിക്കുന്ന മന്ത്രങ്ങൾ, കൃഷി സംബന്ധമായ സൂക്തങ്ങൾ. ഖിലമന്ത്രങ്ങൾ എന്നിവ വരുന്നു. കാണ്ഡക്രമത്തിൽ സൂക്തങ്ങളുടെ വിഷയവും, പേരുകളും ഇപ്രകാരമാകുന്നു.

കാണ്ഡം 1. മേധാജനനം, രോഗശമനം, മൂത്രമോചനം, ചികിത്സ, യാതുധാന നാശനം, വിജയത്തിനു വേണ്ടിയുള്ള പ്രാർത്ഥന, പാശവിമോചനം, സുഖപ്രസവം, യക്ഷ്മ നാശനം, കന്യാവിവരണം, പുഷ്ടികർമ്മം, ശത്രുബാധ, രക്തചംക്രമണം, അലക്ഷ്മീ നാശനം, ശത്രുനിവാരണം, ഹൃദ്രോഗ നാശനം, പാണ്ട് രോഗനിവാരണം, ജ്വരനാശനം, സ്വസ്ത്യയനം, രാഷ്ട്രാഭിവൃദ്ധി, ദീർഘായു പ്രാപ്തി,

മഹത്ബ്രഹ്മം, മധുവിദ്യ എന്നീ വിഷയങ്ങളാണ് 35 സൂക്തങ്ങളിലെ മന്ത്രങ്ങളിലുള്ളത്.

കാണ്ഡം 2. ഭുവനപതിസൂക്തം, ചികിത്സ, ദീർഘായുപ്രാപ്തി, ഇന്ദ്രവിജയം, അഗ്നിപ്രാർത്ഥന, ശാപമോചനം, ക്ഷേത്രീയ രോഗ നാശനം, പാശമോചനം, ശ്രേയപ്രാപ്തി, ശത്രുനാശനം, ദസ്യുനാശനം, അഭയപ്രാപ്തി, സുരക്ഷ. ബലപ്രാപ്തി, പൃശ്നിപർണീ, പശുസംവർദ്ധനം, ശത്രുപരാജയം, ദീർഘായുഷ്യം, കാമിനീ അഭിമുഖീകരണം, ക്രിമിനാശനം, യക്ഷ്മവിസർഹണം, വിശ്വകർമ്മ സ്തുതി, പതിവേദനം ഈ മന്ത്രങ്ങൾ 36 സൂക്തങ്ങളിൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു.

കാണ്ഡം 3. ശത്രുസേനാ സമ്മോഹനം, രാജാഭിഷേകം, രാജസംവരണം, രാജകൃത്യം, ശത്രുനാശനം, യക്ഷ്മ നാശനം, രാഷ്ട്രധാരണം, ദുഃഖനാശനം, രായ്സ്പോഷപ്രാപ്തി, ദീർഘായു പ്രാപ്തി, ശാലാനിർമ്മാണം, ആപ, ഗോഷ്ഠം, വാണിജ്യം, സ്വസ്തതക്കുള്ള പ്രാർത്ഥന, കൃഷി, വനസ്പതി, അജരക്ഷ, രയിസംവർദ്ധനം, ശാന്തി, വീരനായ പുത്രലബ്ധി, സമൃദ്ധി, ഇഷ്ടലബ്ധി, ആത്മരക്ഷ, ശത്രുനിവാരണം, പശുപോഷണം, സൗമനസ്യം, യക്ഷ്മനാശന മന്ത്രങ്ങളാണ് 31 സൂക്തങ്ങളിൽ.

കാണ്ഡം 6. ആത്മഗോപനം, ഇന്ദ്രസ്തുതി, വചപ്രാപ്തി, ശത്രുനാശനം, അസുരക്ഷയണം, കാമാത്മം, സംപ്രോക്ഷണം, പുംസവനം, സർപവിഷനിവാരണം, മൃത്യുഞ്ജയം, ബലാസനാശനം, ശത്രുനിവാരണം, അക്ഷിരോഗശമനം, ഗർഭന്യംഹണം, ഈർഷ്യാവിനാശനം, യഷ്മനാശനം, പാപനാശനം, അരിഷ്ടക്ഷയണം, യാതുധാനക്ഷയണം, ഇന്ദ്രസ്തവം, വൈശ്വാനരം, ശാപനാശനം, വർചസ്യം, അഭയം, ദീർഘായുപ്രാപ്തി, മന്യുശമനം, രോഗനാശനം, ദുസ്വപ്നനാശനം, സ്വസ്തിവാചനം, അഗ്നിസ്തവം അഭയയാചന, സർവ്വരക്ഷണം, അമിത്രദംഭനം, സൗമനസ്യം, സർപരക്ഷണം, ജല ചികിത്സ, യശപ്രാപ്തി, ഔഷധി, പതിലാഭം, പാവമാനം, വർച്ച ബലപ്രാപ്തി, വപനം, അന്നം, വാജീകരണം, സപ്തനക്ഷയണം, ആയുഷ്യം, പ്രതിഷ്ഠാപനം, ദമ്പതിപ്രാർത്ഥന, ഊർജ്ജ പ്രാപ്തി, ഗർഭാധാനം, ജായകാമന, നിർഋതിമോചനം, രാജ്ഞ സംവരണം, രാജമഹത്വം, പ്രീതിസംജനനം, ഇഷുനിഷ്കാസനം, കുഷ്ഠഔഷധി, ചികിത്സ, അജരക്ഷത്രം, സംഗ്രാമജയം, വിഷദൂഷണം,

അഭിസൗമനസ്യം, വാജീകരണം, കാസശമനം, ദുർവാശാല, വിശ്വജിത്, മേധാവർദ്ധനം, പിപലീഭൈഷജ്യം, ദീർഘായുഷ്യം, ഉന്മത്തതാ മോചനം, പാശമോചനം, ഉന്മോചനം, മധുമദനം, അന്യോന്യം, സുകൃതലോകം, സുകൃതലോകപ്രാപ്തി, ത്രിതീയനാകം, നിർഋതി അവസ്തരം, വീരരഥം, ദുന്ദുഭി, രാജൻ, ഭഗപ്രാപ്തി, സ്മര, മേഖലാവന്ദ, ബലപ്രാപ്തി, കേശഭൃംഹണം, കേശവർദ്ധനം, ക്ലീബത്വം, സൗഭാഗ്യവർദ്ധനം, അന്നസമൃദ്ധി, സുമംഗലീ എന്നീ വിഷയങ്ങളടങ്ങുന്ന സൂക്തങ്ങൾ, 142 എണ്ണമാണ്.

കാണ്ഡം 7. ആത്മതത്വം, വിശ്വപ്രാണൻ, അദിതി, ആദിത്യ, ശത്രുനാശനം, സ്വസ്തിദാപൂഷൻ, സരസ്വതി, രാഷ്ട്രസഭ, സവിത, ദ്രവണാർത്ഥ പ്രാർത്ഥന, വൃഷ്ടി, പ്രജ, അനുമതി, ദുഃസ്വപ്നനാശനം, വിഷ്ണു, സ്വസ്തു, അഗ്നാവിഷ്ണു, അന്നം, ദീർഘായു, സപ്തനീ നാശനം, സരസ്വാൻ, സുപർണം, പാപമോചനം, വാക്, ഇന്ദ്രാവിഷ്ണു, ഈർഷ്യാ നിവാരണം, സിനീവാലീ, രാക, ദേവപത്നീ, വിജയ് പരിപാണം, അദ്ധ്യാപകവിഘ്നശമനം, മാർഗസ്വസ്ത്യയനം, വിഷചികിത്സ, ശാപമോചനം, രമ്യഗൃഹം, തപസ്, ദുരിതനാശനം, ബ്രഹ്മതത്വം, സുഖം, ശത്രുദമനം, ഘർമം, ഗണ്ഡമാലാ ചികിത്സ, അഘ്ന്യം, വന്ധ്യമോചനം, അമാവാസി, പൂർണിമ, സൂര്യചന്ദ്രന്മാർ, ക്ഷേത്രബ്യദഗ്നി, അരിഷ്ടനേമി, ത്രാതാ ഇന്ദ്രസ്തുതി, വ്യാപകദേവ സ്തുതി, ശത്രുബലനാശനം, ഇന്ദ്രസ്തുതി, യജ്ഞം, ഹവിസ്, വേദി, രാഷ്ട്രഭൃതം, പാപലക്ഷണനാശനം, ജ്വരനാശനം, ശത്രുനിവാരണം, വർമ്മധാരണം എന്നീ സൂക്തങ്ങൾ 118 എണ്ണമാണ്. കാണ്ഡത്തിലെ ചില മന്ത്രങ്ങളെ രണ്ടും മൂന്നും സൂക്തങ്ങളായി ഭാഗിച്ചിട്ടുള്ളതായും കാണുന്നു. അപ്രകാരം വിവരിക്കുമ്പോൾ സൂക്തസംഖ്യ 123 എണ്ണമാണ്

കാണ്ഡം 8. ദീർഘായുപ്രാപ്തി, ശത്രുനാശനം, ശത്രുദമനം, സരോമണി, ഗർഭദോഷനിവാരണം, ഔഷധി, ശത്രുപരാജയം, വിരാട്, എന്നീ സൂക്തങ്ങൾ 10 എണ്ണവും കൂടാതെ പ്രത്യേക പേരിലറിയപ്പെടാത്ത 5 സൂക്തങ്ങളും ഉണ്ട്. വളരെ ദീർഘങ്ങളായ സൂക്തങ്ങളാണിവ.

കാണ്ഡം 9. മധുവിദ്യ, കാമവിവരണം, ശാല, ഋഷഭ, പഞ്ചധനം, അജം, അതിഥി സൽക്കാരം, യക്ഷ്മനിവാരണം, അത്മം എന്നീ സുദീർഘങ്ങളായ 10 സൂക്തങ്ങൾ.

കാണ്ഡം 10 മുതൽ 18 വരെ. കൃത്യദൂഷണം, ബ്രഹ്മപ്രകാശനം, സപത്ന ക്ഷയണം, വരണമണി, സർപവിഷ ദുരീകരണം, വിജയ പ്രാപ്തി, മണിബന്ധനം, സർവാധാരവർണ്ണനം, ജ്യേഷ്ഠബ്രഹ്മ വർണ്ണനം, ശതൗദനം, വശഗൗ, എന്നിങ്ങനെ 10 സുദീർഘങ്ങളായ സൂക്തങ്ങൾ. ബ്രഹ്മൗദനം, രുദ്രം, ഓദനം, പ്രാണ, ബ്രഹ്മചര്യം, പാപമോചനം, ഉച്ഛിഷ്ടബ്രഹ്മസൂക്തം, അദ്ധ്യാത്മം, ശത്രുനിവാരണം, ശത്രുനാശനം എന്നീ 10 സൂക്തങ്ങൾ ഭൂമിസൂക്തം, സ്വർഗൗദനം, വശാഗൗ, ബ്രഹ്മഗവി, എന്നീ സൂക്തങ്ങളും, പ്രത്യേക പേരിലറിയപ്പെടാത്ത ഏതാനും മന്ത്രങ്ങളുമിതിലടങ്ങുന്നു. അദ്ധ്യാത്മതത്വങ്ങൾ മാത്രമായ 9 സൂക്തങ്ങളാണിതിലുള്ളത്. വിവാഹപ്രകരണം എന്ന സുദീർഘങ്ങളായ രണ്ടു സൂക്തങ്ങൾ ഇതിൽ വിവരിക്കുന്നു. അദ്ധ്യാത്മപ്രകരണം എന്ന ഒരു സൂക്തത്തിലെ സുദീർഘങ്ങളായ 18 പര്യായങ്ങൾ ഈ കാണ്ഡത്തിലുൾക്കൊള്ളുന്നു. ദുഃഖമോചനം, ദുസ്വപ്നനാശനം രണ്ടു സൂക്തങ്ങളിലായി 9 മന്ത്രങ്ങളാണിതിലുള്ളത്. അഭ്യുദയത്തിനുള്ള പ്രാർത്ഥനയാണ് ഇതിലെ ഒരു സൂക്തത്തിലുള്ളത്. പിതൃമേധത്തിന്റെ നാല് സുദീർഘങ്ങളായ സൂക്തങ്ങൾ ഈ കാണ്ഡത്തിലടങ്ങുന്നു.

കാണ്ഡം 19. യജ്ഞം, ആപം, ജാതവേദം, രാജൻ, ജഗദിജൻ, പുരുഷൻ, നക്ഷത്രം, ശാന്തി, ഏകവീര, അഭയം, സുരക്ഷാ, ശർമ്മ, ഛന്ദസ്സ്, ബ്രഹ്മ, അഥർവണം, രാഷ്ട്രം, അശ്വം, ഹിരണ്യധാരണം, സുരക്ഷാ, ദർഭമണി, ഔദുംബരമണി, ദർഭ, ജംഗിഡമണി, ശതവേശമണി, ബലപ്രാപ്തി, യക്ഷ്മനാശനം, കുഷ്ടനാശനം, മേധാജനനം, രാഷ്ട്രബലം, ബ്രഹ്മയജ്ഞം, ബ്രഹ്മം, ചികിത്സ, അസ്തൃതമണി, രാത്രി, ആത്മ, കാമം, കാലം, രായസ്പോഷപ്രാപ്തി, ദുസ്വപ്നാശനം, യജ്ഞം, പൂർണായുസ്, ആയുർവർദ്ധനം, ദീർഘായുത്വം, അവനം, അസൂരക്ഷയണം, വേദോക്തം കർമ്മം, വേദമാത, പരമാത്മം എന്നീ വിഷയങ്ങൾ പ്രതിപാദിക്കുന്ന 72 സൂക്തങ്ങൾ ഈ കാണ്ഡത്തിലുണ്ട്.

കാണ്ഡം 20. മേൽ വിവരിച്ച അഥർവവേദകാണ്ഡങ്ങളിൽ നിന്നും തികച്ചും ഭിന്നമാണ് ഇരുപതാം കാണ്ഡം, ഏതാണ്ട് പൂർണ്ണമായും ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളാണ് ഇതിലുള്ളത്. ഋഗ്വേദത്തിൽ വർണിക്കുന്ന ദേവതകളായ ഇന്ദ്രൻ, അഗ്നി തുടങ്ങിയവരെ സ്തുതിക്കുന്ന അനേകം ഋതുക്കളടങ്ങുന്ന 143 സൂക്തങ്ങളാണിവ.

ഒരേ ഉദ്ദേശ്യലക്ഷ്യങ്ങൾക്കായുള്ള അനേകം സൂക്തങ്ങൾ ഒരേ കാണ്ഡത്തിലും പല കാണ്ഡങ്ങളിലും വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. മന്ത്രവാദം തുടങ്ങിയ അഭിചാരകർമ്മങ്ങൾക്ക് ചൊല്ലാറുള്ള മന്ത്രങ്ങൾ, പ്രധാനമായും ശത്രുനാശനം, രോഗശമനം, അരിഷ്ട നാശനം, സുഖപ്രാപ്തി എന്നിവയുമായി ബന്ധപ്പെടുന്ന സൂക്തങ്ങളാണിവ.

അഥർവവേദമന്ത്രങ്ങൾക്ക് തനതായ ഒരു ശ്രുതിയുള്ളതായി ലഭ്യമായ വിവരങ്ങളിലൊന്നിലും കാണുന്നില്ല. മറിച്ച് ഋഗ്വേദത്തിന്റെ ശ്രുതിതന്നെയാണ് അഥർവവേദികളും അനുശാസിച്ചുപോരുന്നതെന്ന് ചില വൈദീകരിൽ നിന്നും മനസ്സിലാക്കുവാൻ സാധിച്ചു. അഥർവവേദത്തിന്റെ പഠനക്രമവും ലഭ്യമായ വിവരണങ്ങളിൽ അവ്യക്തമാണ്.

അഥർവവേദത്തിന് പരിശിഷ്ടമന്ത്രങ്ങൾ എന്ന വിഭാഗമില്ലെങ്കിലും 20-ാം കാണ്ഡത്തിലെ കുന്താപസൂക്തങ്ങൾ എന്നറിയപ്പെടുന്ന 15 സൂക്തങ്ങൾ ഖിലമന്ത്രങ്ങളായി പരിശിഷ്ടങ്ങളെപോലെ ഗണിക്കപ്പെടുന്നു.

ഇരുപത്തഞ്ചോളം പുസ്തകങ്ങൾ, എഴുപത്തഞ്ചിൽപരം ഓഡിയോ കാസറ്റുകൾ, ഇരുപതോളം സി.ഡികൾ, വി.സിഡികൾ, അനവധി സെമിനാറുകൾ, പ്രഭാഷണങ്ങൾ, ശിബിരങ്ങൾ, കാസറ്റു ശിബിരങ്ങൾ, ഇവ നടത്തി ഇന്ത്യൻ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് സയിന്റിഫിക് ഹെറിറ്റേജ്, "പഠിക്കുക പഠിപ്പിക്കുക" എന്ന ലക്ഷ്യവും, മാർഗ്ഗവുമായി മുന്നോട്ടു പോവുകയാണ്.

ആചാര-ഉപചാരങ്ങളില്ലാതെ, സ്വാഗതവും നന്ദിപ്രകടനവുമില്ലാതെ, ഫോട്ടോകളും വാർത്തകളുമില്ലാതെ, പബ്ലിസിറ്റിയും അവാർഡുകളുമില്ലാതെ, നമ്മുടെ ദേശത്തിന്റെ പൈതൃക വിജ്ഞാനം ശാസ്ത്രദൃഷ്ട്യാ, പഠിച്ച് പഠിപ്പിക്കുന്ന മഹായജ്ഞം ശാന്തമായി ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. രാഷ്ട്രാഭിമാനം വളർത്താൻ, പൈതൃക സ്വത്ത് അറിയാൻ, അപകർഷതാ ബോധം ഇല്ലാതാക്കുവാൻ, തെറ്റുകൾ സ്വയം തിരുത്തിക്കുവാൻ, ദേശസ്നേഹം വളർത്താൻ നമ്മുടെ രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ചൈതന്യ സ്രോതസ്സുകൾ നാം ശാസ്ത്രീയമായി അറിയണം, അറിയിക്കണം.

ഇന്ത്യൻ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് സയിന്റിഫിക് ഹെറിറ്റേജ് അതു ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. സഹകരിക്കുക -അനുഗ്രഹിക്കുക.